

Pohľady

Z OBSAHU:

**ROZHOVOR
S HONORÁRNYM
KONZULOM SR
PROF. TOMBOROM**

**25 ROKOV
VYŠEHRADSKÉJ
SKUPINY**

KONCERTY

**KLUBOVÉ
VEČERY**
O VÁHU
BEETHOVEN
CHILL OUT

PREDSTAVUJEME
TOMÁŠ JANOVIC
TOMÁŠ ULEJ
ELENI CAY

CESTOPIS
ZAUJÍMAVOSTI
Z MORAVY

J. C. HRONSKÝ
120. VÝROČIE
NARODENIA

EISENSTADT
SÍDLO
ESTERHÁZYOVCOV

**DETSKÁ
STRÁNKA**

V nedeľu 28. februára 2016 nás po veľmi dlhej a ťažkej chorobe opustila detská lekárka, operná speváčka MUDr. Táňa Masariková. Prinášame aspoň niekoľko viet na rozlúčku...

ODIŠLA

Nemôžem si nespomenúť na slová nášho duchovného otca pátra Stanislava Číka, keď som sa mu postážoval: „Keby len tá Táňa nespievala tak silno, lebo my to v kostole tak vysoko nevytiahneme.“ Povedal mi: „Ešte si na ňu spomenieme, keď tu nebude.“

Podarilo sa mi nahráť niektoré omše, predvianočné akadémie, počas ktorých Táňa spievala. Mám i vzácnu nahrávku v Hrabovcovej rodine, kde nám Táňa svojím školeným hlasom citlivo spievala naše ľudové piesne. Je to niečo úžasné. Táňa sa oddávala spevu dušou i srdcom. Nezažil som ju na bratislavskej scéne, ale viem si ju tam predstaviť. Keď som jej povedal, že ja by som chcel tiež spievať, že ma to do hĺbky duše fascinuje, odpovedala mi: „Spievať dokáže každý, len musíš pustiť zo seba hlas.“ Premeškal som tú chvíľu, aby mi ukázala, ako. Všeličo sme v živote premeškali.

Táňa bola neúnavný bojovník na poli národnom. Všade, pri debatách alebo kultúrnych podujatiach, horlila za našu lubozvučnú slovenčinu. Vedela o nej zanielene rozprávať vždy s jej typickým úsmevom a žiarou v očiach. Niekoľko rokov viedla aj náš malý amatérsky spevokol – na jedno predstavenie vo viedenskej Uranii sa ešte živo pamätám.

Bola pri zrode nášho Rakúslo-slovenského kultúrneho spolku. Môžem dosvedčiť, s akými ťažkosťami sa rodil, ale Táňa spolu s Tonkom Hrabovcom sa pravidelne stretávali v byte u inžiniera Kočího a nebyť ich vytrvalosti, náš spolok by sme s veľkou pravdepodobnosťou dnes nemali.

Fotografie: Archív redakcie

Nezabudnuteľná Táňa s klobúkom

Predvianočné akadémie sme si bez Táne nevedeli predstaviť. Jej hlas dodával nášmu spoločenstvu iné, vyššie dimenzie, prenášal nás do celkom iného sveta. Aj počas exercícií s biskupom Dominikom Hrušovským a jeho nezabudnuteľnými hlbokými úvahami o človeku a jeho smerovaní vášnivo diskutovala o slobode človeka.

Tak si nám odišla, Tánička. Už ňa netrápi moderná medicína, vyslobodila si tvoju obetavú dcéru, ktorá sa s bezpríkladnou starostlivosťou starala o teba do poslednej hodiny na tejto zemi. Budeš nám chýbať. Všetkým. A chýbaš aj mne. Spev je, Tánička, a ty to vieš lepšie ako ja, druhý poklad po slove. Vďaka Ti za to, čím si nás obohatila, čo si nám priniesla i odovzdala. Odišla si, ale Tvoj hlas si uchovávam ako veľkú vzácnosť. Pamätáš? – Keď ma srdce bolí, keď ma tieseň morí, zjdem si ja pod večierkom do zelenej hory.

Martin Jančuška

Táňu Masarikovú som spoznala ešte v časoch, keď som pracovala v umeleckej agentúre Slovkoncert, asi tak v 60. rokoch. Z ústredia z Bratislavy nám poslali novovytylačené exkluzívne, čiernobiele bulletinové sólistov Opery Slovenského národného divadla. Predstavovali uznávaných doyenov, ako Margitu Česányovú, Mimi Kišoňovú-Hubovú, Gustáva Pappa a iných. Ani neviem prečo, ale veľmi ma zaujal bulletin Táničky Masarikovej, lebo bola perspektívna, mladá a svieža, s úspešnou kariérou opernej speváčky. Prešlo niekoľko desaťročí, obidve sme už boli Viedenčanky, keď sme sa v roku 1990 prvýkrát stretli v spolku. Nezaprela v sebe Grande Dame, vždy elegantná, upravená, vo svojom tradičnom klobúku. Hneď som sa jej prihovorela s historkou z tých dávnych čias. Ako spriaznené duše umenia sme ešte zistili, že na súkromné hodiny operného spevu sme obidve chodili k prof. Anne Korínskej, hoci nie v rovnakom čase. Ona skôr, ja neskôr, preto sme sa vtedy nepoznali. Hneď pri prvom stretnutí sme si však padli do oka. Keď ma zoznámila so svojou dcérou, nechcela som veriť vlastným očiам, bol to až neskutočne verný obraz z toho bulletinu. Táničku mám v živej pamäti, ako sa aktívne zapájala do činnosti spolku, pravidelne navštevovala naše podujatia a programy, či ešte u pána farára Pavla Dubovského alebo už na Otto Bauer Gasse. Založila a dirigovala náš ženský spevácky zbor, aj keď nejestvoval dlho, sverne a nadšene sme spievali. A tak sa míňali roky a s Táničkou sme sa stretávali poredšie, lebo starostlivo opatrovala svojho manžela, potom už aj jej prestalo slúžiť zdravie. Napokon prišla smutná správa, že sa s ňou musíme rozlúčiť – a to navždy.

Milá Tánička, veľmi si ceníme, že si sa zaslúžila o úspech a činnosť spolku, bola si jeho kultúrny a organizačný element, v našich srdciach a duši zanechávaš hlbokú nezmazateľnú stopu a my na Teba nikdy nezabudneme. Duchom budeš s nami. A možno, keď sa tam hore raz niekedy stretneme, budeme s Tebou určite rady ďalej spievať a pokračovať v spevokole.

Edith Veith

Grande Dame Táňa Masariková

Obsah

- 4 ŽIŤ V MIERI SO SVOJÍM SUSEDOM **IN FRIEDEN MIT SEINEM NACHBARN LEBEN** | Rozhovor s honorárnym konzulom Slovenskej republiky Prof. Ing. Dr. h.c. Alfredom Tomborom | *Vladimír Mlynár*
- 7 **25 ROKOV VYŠEHRADSKÉJ SKUPINY** | *Vladimír Mlynár*
- 8 **VEČER KOMORNEJ HUDBY** | *Edith Veith*
- 9 **VÁH – CHRBTICA SLOVENSKA** | *Zuzana Rusnáková, Janči Rievaj*
- 10 **ANDREA ZIMÁNYIOVÁ & JURAJ BURIAN** | *Ingrid Fux*
- 11 BUCHPRÄSENTATION:
BEETHOVEN – GOTT, WELCH' DUNKEL HIER | *Edith Veith*
- 12 **ROZHOVOR S TOMÁŠOM ULEJOM
A TOMÁŠOM JANOVICOM** | *Dado Nagy*
- 15 ODHALENIE PAMÄTNEJ TABULE
ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA | *Alena Heribanová*
- 16 **NA SKOK K SUSEDOM** | *Ingrid Žalneva*
- 20 **JOZEF CÍGER HRONSKÝ**
LEPŠIE ZAŽÍHAŤ SVETIELKO, AKO PREKLÍNAŤ TMU | *Martina Víglašská*
- 22 **EISENSTADT RÍŠA VÍL V SÍDLE ESTERHÁZYOVCOV** | *Jana Gregor-Rogler*
- 25 **CHILL OUT PO SLOVENSKY** | *Ingrid Žalneva*
- 26 **DETSKÁ STRÁNKA | KEĎ SA STRETNÚ SOVY, SOVIČKY...** | *Elena Mandik*
- 28 **VIKTOR KRAVČENKO**
ŽIL SOM POD ČERVENOU HVIEZDOU | *Martin Jancuška*
- SPOMIENKA NA FAŠIANGY** | *Ingrid Fux*
- 29 **PREZENTÁCIA KNIHY** | *Jozef Macura*
TRADIČNÝ ADVENTNÝ PUNČ | *Jozef Macura*
- 30 **DÁMSKY LITERÁRNY SALÓN** | *Ingrid Žalneva*
ELENI CAY | VÝBER Z TVORBY

V sobotu 12. marca 2016 po ťažkej chorobe vo veku 72 rokov zomrel Prof. Rudolf Sarközi, zakladateľ Kultúrneho spolku rakúskych Rómov (Kulturverein Österreichischer Roma), jeho dlhoročný predseda, ako aj predseda Volksgruppenbeiratu rómskej menšiny v Rakúsku. Bol nositeľom viacerých rakúskych vyznamenaní, napr. Zlatého čestného vyznamenania za zásluhy pre Rakúsku republiku, ale tiež pre Viedeň, Dolné Rakúsko a Štajersko.

Nielen pre rodinu a spolkový život rómskej menšiny, ale pre všetkých, ktorí ho poznali, ostane nezabudnuteľným a úprimným priateľom. Myšlienkami ostávame s jeho najbližšími.

Výbor RSKS

Milí čitatelia Pohľadov!

V januári organizoval Slovenský inštitút Dámsky literárny salón. Bolo to príjemné podujatie, ale predsa len som odtiaľ odchádzala so zvláštnymi pocitmi. Zarazilo ma totiž, koľko slovenských dám sa na ňom zúčastnilo.

Poslaním nášho spolku je organizovať podujatia, ktoré pomáhajú udržiavať a rozvíjať materinský jazyk našich členov. A ako lepšie zachovať rodnú reč než prostredníctvom literatúry? Aj preto sú literárne večery jedným z hlavných pilierov našej programovej štruktúry. Prečo ale na naše podujatie príde tak málo ľudí? Je veľmi pekné, že sú dvere rezidencie slovenského veľvyslanca otvorené aj našim krajanom, chápem, že pre niektorých z nich patrí takéto pozvanie k highlightom ich všedného života, ale prečo tieto krajanky a krajanovia neprídu aj na náš literárny večer? Prečo ich nezaujímá, že tu vôbec niečo také ako slovenský kultúrny spolok existuje? Veď koľkí si po skončení podujatia v rezidencii zbalili náš krásny kalendár (podaktorí aj dva kusy), ale vôbec im nezišlo na um pozrieť sa, kto ho vydal? A pritom náš spolok organizuje rovnako kvalitné podujatia! Veď aj hostiteľka večera, spisovateľka pani Adriana Macháčová, nám už tiež priblížila svoju tvorbu počas jedného literárneho večera v našom spolku, jej poviedky sme publikovali aj v Pohľadoch. Tie isté kozmetické poradkyne nám radili, ako sa správne nalíčiť, na našom januárovom chillout-podujatí a Petra Kargl predstavila svoje netradičné marmelády v rámci jedného adventného stretnutia. A napokon aj spisovateľku Zdenku Becker, ktorá bola medzi hosťami spomínaného literárneho salóna, spolu s jej knihami sme v našich priestoroch predstavili, dokonca nie jedenkrát. Snažím sa ale byť optimistka, a tak verím, že aspoň niekto hlbšie nazrel do nášho kalendára, ktorý si so sebou odniesol domov, a že sa začne o našu činnosť zaujímať. Všetci uvidíme. Najbližší literárny večer sa koná 12. mája. Odborník na literatúru Dado Nagy nám aj tentoraz dovedie zaujímavých a výnimočných hostí – Tomáša Janovica a Tomáša Uleja. Viac si o tom prečítate na nasledujúcich stranách Pohľadov.

Takže do skorého stretnutia!

Vladimír Mlynár

ŽIŤ V MIERI SO SVOJÍM SUSEDOM IN FRIEDEN MIT SEINEM NACHBARN LEBEN

Rozhovor
s honorárnym konzulom
Slovenskej republiky
Prof. Ing. Dr. h.c. Alfredom
Tomborom

Stretli sme sa v rodnom dome honorárneho konzula Slovenskej republiky Prof. Ing. Dr. h.c. Alfreda Tombor Tintera v Eisenstadte. V tomto stredovekom dome sídli aj Európsky rytiersky vinársky rád a vážny pán profesor v ňom zastáva funkciu Consul Primus Senatus, teda prvého konzula senátu. Bolo to pre mňa veľmi nezvyčajné interview s výnimočným človekom, ktorého rodinné korene siahajú až k Františkovi Rákocimu. Len o rodine a jej rodostrome by sme sa mohli rozprávať hodiny, ale tentoraz sme náš rozhovor zamerali skôr na súčasnú situáciu, ale aj na mosty do budúcnosti. Po 30-ročnej práci na poli vínného rytierstva a vďaka tejto živnej pôde sa pán profesor Tintera venuje kultúrnej diplomacii. A tak sa stalo, že k niekoľkým dôležitým funkciám pribudla pred tromi rokmi ďalšia. Honorárnym konzulom Slovenskej republiky sa stal z hlbokej sympatie k slovenskému národu a zároveň tak nadväzuje na rodinné korene vyrastajúce zo Slovenska. Interview sme viedli po nemecky, keďže pán profesor Tintera nevie po slovensky, ale, ako povedal – rozumie nám svojím srdcom – a to je dôležitejšie, ako sa v jeho pokročilom veku učiť ďalší jazyk. Podľa môjho názoru je dôležitejšie vedieť čo povedať – a v Eisenstadte by sme mohli rozprávať, vlastne filozofovať hodiny.

Fotografie: Ingrid Žalneva

Honorárny konzul Slovenskej republiky Prof. Ing. Dr.h.c. Alfred Tombor Tintera

Sehr geehrter Herr Professor, uns verbinden ein wenig die technischen Berufe und Mödling – ich wohne in der Nähe und Sie haben hier Elektrotechnik absolviert. Wie sind Sie von der Technik zu Wein gekommen?

Die Technik hilft uns auch beim Weinbau hervorragende Qualitäten zu erreichen. Man sieht also, dass die Technik auf dem Weg zum Ziel hilfreich sein kann; das Ziel selbst kann aber nur die Freude sein, die der Weingenuss mit sich bringt. Da unsere Familie seit altersher stets auch eigenen Wein gekeltert hat, war ich aus naheliegenden Gründen von Klein auf mit dem Wein und seiner alten Kultur und Tradition verbunden.

Was meine technische Ausbildung betrifft, so haben ich Elektrotechnik an der Höhere Technische Lehranstalt Mödling studiert, welche ich 1968 erfolgreich abgeschlossen und damit den Ingenieurgrad erworben habe. Mein Berufsleben führte mich vom Bereich Wärme-Lüftungs- und Heizungstechnik in der Privatwirtschaft zum burgenländischen Energieversorger BEWAG, wo ich für besondere Projekte zuständig

war. Zusätzlich waren meine Aufgaben die Kommando-zentrale der Hochspannungsnetze, hier ging es auch um sehr gefährliche Hochspannungs-Schaltprogramme sowie um die Störungs- und Schadensstatistik im Rahmen des Verbandes der österreichischen Energieversorger.

Ein Beitrag für den Dienst an der Heimat in jungen Jahren war mein Engagement im Stadtsenat der Landeshauptstadt Freistadt Eisenstadt.

Sportlicherseits war ich als Obmann des Bundesligaverains SC Eduscho Eisenstadt im Management tätig, wo ich überregionale Kontakte pflegen konnte.

Wein hat mich immer begleitet – nicht wirtschaftlich (das Familienweingut habe ich nur in meiner Freizeit betrieben), sondern als Lebenseinstellung. Von Haus aus war ich immer international, europäisch eingestellt. Dabei war mir im paneuroäischen Geiste die pannonische Idee wichtig. Da der Wein Freude und Freundschaft stiftet, haben wir uns – eine Gruppe von begeisterten weinkulturell Interessierten – 1984 entschlossen, eine pannonische Weinritterschaft

kompetent zu gründen. Seit dieser Zeit übernehme ich das Amt des Consul Primus Senatus (erster Vorsitzender) des Ordo Equestris Vini Europae (= Der Europäische Weinritter-Orden) aus. Wir sind für alle guten Weine der Welt zuständig und so auch in der Slowakei. Wein hat uns über die Jahre immer in positiver Hinsicht begleitet. Übrigens, auch Jesus Christus war kein Puritaner. Er hätte bei der Hochzeit von Kana sagen können, ihr habt schon genug getrunken. Aber auf die Bitte seiner Mutter wandelte er das Wasser in den Krügen zu Wein; damit konnte die Festfreude prolongiert werden.

Ich war beim Stiftungsfest 2015 anwesend und es hat mich beeindruckt, dass jeder Ritter seinen eigenen Lebensspruch gewählt hat. Was ist denn Ihrer?

Für Freiheit, Freundschaft, Frieden und Freude.

Haben Sie die Möglichkeit gehabt, das Land und Leute in der Slowakei kennen zu lernen?

Unsere Familienwurzeln reichen a priori vor allem nach Nitra, dem Tokaier-Weingebiet und nach Kosice, wo in der Krypta des Domes der berühmteste Vertreter unserer Familie, Frantisek II. Rákóczi, beigesetzt ist. 2014 besuchte ich als Doyen mit unserer Familie Košice, im Rahmen der EU-Kulturhauptstadt-Ernenennung, wo ich sehr freundlich vom Erzbischof und Primator empfangen wurde.

Sowohl in meiner Tätigkeit als slowakischer Honorarkonsul, als auch als Senatskonsul des Weinritterordens war und bin ich laufend in den verschiedenen Regionen von Bratislava, Modra, Pezinok - dort im Rathaus ist der Sitz des Ritterlichen Consulates - über Trnava, Galanta, Piešťany, Trenčín bis in die Ostslowakei tätig. Dabei findet ein intensiver Gedankenaustausch statt, vor allem bei den regelmäßigen Besuchen mit den Ritterlichen Vorsitzenden Frantisek Slezak und Stanislav Kaminar.

Als Honorarkonsul pflege ich vor allem die Kontakte mit den amtlichen, wirtschaftlichen und kulturellen Stellen des Landes. Ein Höhepunkt ist sicherlich dabei der Weltkongress der slowakischen Honorarkonsulen, der alle drei Jahre stattfindet. Hier gibt es Begegnungen mit dem Staatspräsidenten, Premierminister, Außenminister und weiterer offiziellen ministeriellen Ämtern.

War die Slowakei schon 1984 bei den europäischen Weinrittern?

Die Slowakei ist ca. zwölf Jahre beim europäischen Weinritterorden und hat sich sehr gut entwickelt. Ich bin sehr stolz auf die Slowakei. Der wirtschaftliche Aufschwung war am Anfang nicht so vorherzusehen. Vor allem durch die Autoindustrie ist die Slowakei ein neues Detroit geworden. Das hat uns alle sehr bewegt. Ich finde die slowakische politische Position zu dem Thema, das uns alle derzeit betrifft - den Flüchtlingen - verantwortungsvoll. Die Verantwortung hat sich

nicht nur im Sinne der Barmherzigkeit auf die Flüchtlinge, sondern auch auf die heimischen Staatsbürger zu erstrecken. Verantwortung ist ebenso aus sozialromantischen Gründen nicht teilbar. Hier kann man Chaim Eisenberg zitieren: „Man muss zum Herz auch das Hirn einschalten“. Es ist eine Frage der natürlichen Maßstäbe, der Verträglichkeit. Diese ist auch die Voraussetzung zum Frieden. Im Krieg gibt es keine Freude, nur Schmerz und Pein. Ich kann die derzeitige Herausforderung nicht schön reden. Die Situation ist nicht einfach. Die Elite ist aber zum Optimismus verpflichtet.

Ich bin 1982 als Flüchtling nach Österreich gekommen ...

Das kann man nicht vergleichen. Ihr seid keine Flüchtlinge, sondern Nachbarn, Mitteleuropäer, Angehörige desselben Kulturkreises, Geschichte und Tradition. Ein Nachbar kann kein Flüchtling sein, wir sind durch die gemeinsame Geschichte verbunden und es ist unsere Pflicht die Ungarn (1956), Tschechen und Slowaken (1968) und die Menschen im Balkankrieg, unseren Nachbarn, zu helfen. Für mich ist die größte, kulturpolitische Leistung: die unblutige Staatstrennung der Tschechoslowakei. Das muss man hoch schätzen. Meine Idee vom Weltfrieden ist die, dass jeder mit seinem Nachbar in Frieden leben soll. Im Sinne der christlichen Werte sind wir verpflichtet zu teilen, siehe Hl. Martin. Wir sollen daher effizient dort helfen, wo die Not ist (natürlich in Sicherheitszonen). Damit können wir mit dem gleichen finanziellen Aufwand zehn Mal so vielen helfen. Ich bin gegen einen Nottransfer, da dieser zusätzliche Flüchtlingsnot schafft und somit diesen Menschen die Würde nimmt.

Andererseits sind die Voraussetzungen für eine gelungene Integration die Kenntnis der Sprache; Respekt gegenüber den existierenden, christlichen Glaubensgemeinschaften; und Respekt für die europäische Kultur und Geschichte; ein Beruf der wirtschaftlich gefragt ist.

Diese Position vertreten viele europäische Länder, so auch die Slowakei.

Sie sind einer der nicht in der Vergangenheit, der Tradition hängen geblieben ist. Durch die Kulturdiplomatie der Weinritter wird die Brücke zwischen Vergangenheit und Gegenwart gebildet...

Setzen wird den Frieden voraus - dabei spielt der Wein eine zentrale Rolle in unserem Europa. Kunst ist durch den Wein inspiriert, auch dort, wo kein Wein wächst. Basiskultur von Europa ist die Weinkultur, von der all unsere schönen Werte ausgehen, wie z. B. Baukunst, Dichtung, Musik. Um dies zu demonstrieren, brauchen wir nur durch Wien, Bratislava oder eine andere europäische Stadt zu gehen; hier zeigt sich die Baukunst für alle sichtbar: früher waren die Bauherren auf Schönheit bedacht, heutzutage rein funktional und materiell. In der Baukunst spiegelt sich die Seele.

Die Schönheit der Formen ist der „gottlosen Geraden“ gewichen. Leider steht der Profit im Vordergrund und nicht das Wohlbehagen. Ich trete für Schönheit und Zweckmäßigkeit ein, wobei auch Aspekte des Denkmalschutzes zu berücksichtigen sind. Es sind oft Kleinigkeiten, die zwischen Harmonie und Nüchternheit entscheiden. Man könnte auf die Formulierung stoßen: „Man hat in dieser Welt Gott ersetzt durch Geld“. Geld kann doch nicht alles sein. Wo ist die Freude, der Lebenssinn? Freude kann man sich nicht kaufen. Wenn man die Welt verbessern will, muss man mit eigenem Beispiel voran gehen. Dann strahlt es aus, auch über Grenzen.

Herr Professor, welche Pläne haben Sie?

Das Höchste, was ein Mensch erreichen kann, ist die Heiterkeit, diese setzt aber die Gelassenheit voraus, die wiederum die Geborgenheit braucht. Nur wenn ein Mensch in sich selbst geborgen ist und mit Gott und der Welt in Harmonie lebt, ist Heiterkeit möglich. Der Wein hilft uns dabei.

Ich möchte einen Beitrag zum Wahren, Guten und Schönen bringen. Je größer die materiellen Dinge eingestuft werden, desto mehr verschwindet das Ideelle, bis zur Sinnlosigkeit.

Das Streben nach mehr, ohne Solidarität, das ist im westlichen System das falsche Demokratieverständnis und führt zur Unzufriedenheit. Neid kommt noch dazu. Im Kleinen wie im Großen ist der Neid die Wurzel allen Übels. Die Wurzel des Neides ist aber der Vergleich; hier geht es nicht um persönliche Befindlichkeiten, sondern um allfällige Überschüsse des Anderen.

In Kenntnis dieser Lebenszusammenhänge bin ich stets bestrebt den Neid zu besiegen und somit zum positiven Miteinander, vor allem auf kulturdiplomatischer Ebene, beizutragen.

Es leben mehr und mehr Slowaken in dem Grenzgebiet, viele davon im Burgenland. Haben Sie Kontakt mit diesen?

In Erfüllung meiner Aufgabe als bilateraler und europäischer Funktionär ist auch dieser Bereich selbstverständlich. Hier ist besonders die Gemeinde Kittsee zu nennen, wo die größte slowakische Gemeinde in Ostösterreich lebt.

Ich finde Weinbau ist etwas Besonderes, hat etwas Biblisches in sich. Man sieht die Jahreszeiten in der Natur und dann fängt man all das, was man geerntet hat, im Keller ein.

Es ist ein Anspruch an jene, die diese Möglichkeit haben, gemäß dem Lebensgrundsatz, dass man die mitbekommenen Talente nutzen soll. Wein ist tatsächlich gespeicherte Sonne nach Jahren. Im Weine scheint daher stets die Sonne. Für einen Weinfreund geht die Sonne nicht unter, weil sie auch im finsternen Keller scheint. Ich selbst arbeite für alle drei Weinfarben - Rot (Rotwein), Gold (Süßwein), Grün (Weißwein) - vor allem mit den Weinsorten: Pinot Noir, Welschriesling

und Grüner Veltliner. Der Weingenuss ist gelebte Agape; die Weinfreuden kann man neidlos teilen und so andere Menschen erfreuen. Das ist der innere Auftrag für jeden Weinbauer respektive Weinritter.

Es gibt Situationen, wo wir nicht wissen, ob der eingeschlagene Weg richtig ist, eine gewisse Orientierungslosigkeit. Eine gute Methode ist innezuhalten, sich anschauen, wie mich meine Umwelt, Familie, Freunde sehen. Im Buch von Stephen Covey wird es in Form einer

eigenen Grabrede gemacht. Was wird man über Sie sagen?

Wir sind nur Werkzeuge des Werkes. Man braucht Demut – also Mut zum Dienen. Tragisch wäre es, wenn man die eigenen Talente vergeben hätte. Trotz aller sozialen Eingebundenheit in Familie und Freundschaft werden wir allein geboren, leben allein und sterben allein.

Daher hat jeder Einzelne seine alleinige Verantwortung für sein Leben; man kann sich nicht auf andere ausreden. Deshalb muss

man sich täglich aufs Neue selbst bemühen, im elitären Sinne zum Wahren, Guten und Schönen in dieser Welt beizutragen. Elite heißt im demokratischen Sinn mehr Leistung als der Durchschnitt, verbunden mit Werteorientierung.

In Summe könnte man einmal über mich sagen: „Er hat ´s gewagt!“.

Herr Professor, ich möchte mich im Namen unserer Redaktion für das Interview bedanken. ■

Vlado Mlynár (vľavo) počas rozhovoru s prof. Tomborom

HONORÁRNY KONZUL – v zmysle Viedenského dohovoru o konzulárnych stykoch presný názov je honorárny konzulárny úradník. Honorárny konzul Slovenskej republiky môže byť obča-

nom SR, prijímajúceho alebo tretieho štátu. Honorárny konzul nie je zamestnancom v zahraničnej službe, t.j. nie je to profesionálny/kariérny diplomat a svoju funkciu vykonáva na vlastné náklady vrátane nákladov na zabezpečenie činnosti honorárneho konzulátu (presný názov: konzulárny úrad). Honorárny konzul nie je s MZVaEZ SR v pracovnom a ani inom obdobnom pomere. Výsady a imunity sa na neho vzťahujú len v obmedzenom režime.

V RAKÚSKEJ REPUBLIKE PÔSOBIA TÍTO HONORÁRNI KONZULI SLOVENSKEJ REPUBLIKY:

- Konzulárny úrad Eisenstadt: Alfred Tombor
- Konzulárny úrad Graz: Volker Pichler
- Konzulárny úrad Linz: Harald Papesch
- Konzulárny úrad Innsbruck: Jürgen Bodenseer
- Konzulárny úrad Salzburg: Gerald Hubner
- Konzulárny úrad St. Pölten: Veit Schmid-Schmidfelden ■

Honorárny konzulát v Eisenstadte

INFORMÁCIA PRE SLOVÁKOV ŽIJÚCICH V DOLNOM RAKÚSKU

Dňa 19. novembra 2015 bol otvorený Honorárny konzulát SR v St. Pöltene s nasledujúcimi právomocami:

- vymedzené notárske úkony
- potvrdenie žiadosti o zmenu priezviska spočívajúcu v zápise ženského priezviska bez koncovky slovenského prechyľovania (-ová)
- ďalšie konzulárne úkony
- konzulárna asistancia;
- komunikácia s príslušnými úradmi

- poskytovanie informácií o postupoch pri vybavovaní jednotlivých záležitostí
- pomoc (nefinančná) v núdzových situáciách

Adresa a kontaktné údaje: Honorárny konzulát Slovenskej republiky, Domgasse 2, A-3100 St.Pölten, tel.: +43 (0) 274290696-0, Email: m.timkova@fertinger.at

Otváracie hodiny: piatok 09:30 – 16:00, prípadne po telefonickom dohovore

25 ROKOV VYŠEHRADSKÉJ SKUPINY

Vyšehrad už v 14. storočí poskytol pôdu na spoluprácu susedských kráľovstiev. Stretli sa tu králi Uhorska, Česka a Poľska, aby zistili, čo by mohli v strednej Európe strategicky podniknúť. Keďže vtedy naplánovalo nezohnali dosť ľudí, tak si z tohto stretnutia spravili dvojmesačný vyšehradský snem. Čiže niečo ako zjazd s medzinárodným zastúpením okolitých štátov. Samozrejme, nevieme, ako to tam bolo – asi veľa jedli a pili, mne nie je ani známe, že by tam niekto písal protokol, ale zostal z toho pocit vzájomnosti. Tradícia sa oživila, keď sa 15. februára 1991 obnovila táto spolupráca a vznikla Vyšehradská skupina alebo V4 (Maďarsko, Poľsko, Slovensko a Česko) s cieľom európskej integrácie a zahraničnopolitickej koordinácie týchto krajín. Všetky štyri štáty vstúpili do EÚ, čím sa ich prvotný cieľ splnil. A tak som sa dal na rešeršovanie. Čo sa teraz rieši na stretnutiach V4? V niektorých zdrojoch sa hovorí o vyšehradskom regióne, mnohokrát sa toto zoskupenie prirovnáva k Beneluxu, len si neviem predstaviť, kde by tu bol pocit určitej výnimočnej identity (okrem Českej a Slovenskej republiky, kde sa o určitej spoločnej identite dá hovoriť). V Rakúsku som sa s touto otázkou obrátil na veľvyslanca Slovenskej republiky Juraja Macháča.

Vstupom štátov V4 do EÚ sa splnil cieľ tohto zoskupenia. Aké poslanie má V4 teraz?

Krajiny Vyšehradskej skupiny mali ako prvotný cieľ ich vstup do EÚ. Jej členmi sme od roku 2004 a snažíme sa profilovať ako konštruktívne zoskupenie. EÚ funguje na princípe konsenzu a nie je tajomstvom, že jednotlivé členské krajiny majú svoje národné záujmy, ktoré sa snažia presadzovať. V4 sa usiluje správať zodpovedne, transparentne a vnášať do rozhodovacích procesov svoju pridanú hodnotu. Uplynulé roky ukázali, že vďaka koordinovanému postupu je náš spoločný hlas v Európe silnejší a umožňuje nám efektívnejšie presadzovať spoločné ciele, napr. v oblastiach ako kohézna politika, klimatické zmeny, energetická bezpečnosť a pod. Váha V4 rastie, o čom svedčí aj stále sa zvyšujúci záujem tretích krajín o spoluprácu na ad hoc báze V4+. V4 je napríklad jediné regionálne zoskupenie, ktoré každoročne organizuje pravidelné samity s krajinami západného Balkánu a Východného partnerstva.

Čo konkrétne možno deklarovať ako výsledok tejto spolupráce? Je to Medzinárodný vyšehradský fond (MVF) s rozpočtom vo výške 8 miliónov ročne? Má vôbec (veľký) medzinárodný vplyv?

Medzinárodný vyšehradský fond (MVF) oslávil 15. výročie svojho založenia. Je to jediná inštitúcia v rámci V4. Za toto obdobie rozdelil 62 miliónov eur na viac ako 6 000 grantových projektov, univerzitných štipendií a umeleckých rezidencií vo viac ako 35 krajinách sveta. Fond taktiež rozdelil vyše 4,5 milióna eur z grantov od iných donorov, najmä od vlád Holandska, Švédska, Južnej Kórey, Nemecka, Kanady, Spojených štátov a Švajčiarska. Krajiny V4 si medzi seba každoročne rozdeľujú približne rovnakú časť prostriedkov fondu (asi 20 %), zvyšná pätina finančnej podpory smeruje

do krajín mimo regiónu V4, a to predovšetkým na Ukrajinu, do Bieloruska a do krajín západného Balkánu. Podľa vzoru MVF minulý rok vznikol aj tzv. Západobalkánsky fond. MVF sa aktívne podieľa aj na demokratizácii Ukrajiny. Cez jeho projekty sa financujú experti z krajín V4 s cieľom odovzdávania „best practices“ na formovanie občianskej spoločnosti a transformačného procesu, ktorým prešli krajiny V4 nie tak dávno. Toto všetko dokazuje veľký význam MVF.

Doteraz nebolo o „značke“ V4 veľa počuť, situácia sa zmenila utečeneckou krízou. Spoločným menovateľom záujmov sa stalo odmietnutie rozdeľovania utečencov podľa fixného koeficientu. V Rakúsku majú občania z toho dojem, že tieto štáty, ktorých občania v čase „železnej opony“ v stovkách opustili krajinu a bez diskusie boli integrovaní do spoločnosti západných krajín, majú veľmi odlišný postoj k „solidarite štátov v EÚ“. Prečo táto politika vyraňovania, keď SR ešte neintegrovala ani toľko utečencov ako Rakúsko za jeden mesiac?

Krajiny V4 sú solidárne k utečencom, ktorí unikajú pred vojnou. Sme však za to, aby sa prioritne riešila ochrana vonkajšej schengenskej hranice a príčiny konfliktov v Sýrii a severnej Afrike. Solidaritu prejavujeme združovaním príspevkov do humanitárnych fondov EÚ pre Afriku, Sýriu a iné krajiny. Najnovšie sa krajiny V4 dohodli, že zrealizujú spoločný humanitárny projekt pre sýrskych utečencov v Jordánsku alebo v Libanone. V4 však nemôže súhlasiť s nekontrolovanou migráciou a s migrantmi, ktorých láka do Európy najmä vidina ekonomického blahobytu. Sme členmi schengenského priestoru a princíp vstupu a pohybu v ňom je prísne daný. Krajiny, ktoré nás zo začiatku kritizovali, medzi nimi aj Rakúsko, už začali chápať, že dôsledná kontrola a dodržiavanie istých pravidiel je tá správna cesta, ako postupovať.

Existuje aj nejaký spoločný ideologický menovateľ krajín V4? Alebo sú to len osobné sympatie politikov?

Pokiaľ by hlavným menovateľom existencie V4 boli len osobné sympatie politikov, bol by to beh na krátku trať. V4 je postavená na pevných základoch, a to je spolupráca v prospech obyvateľov našich štyroch krajín. Súčasná V4 je silnejšia ako kedykoľvek predtým. Jej úspech spočíva vo flexibilitate, bez zbytočnej byrokracie. To, že nemá formálne štruktúry a sekretariát, je jej veľká výhoda. Nie sme politický blok, a preto nemusíme mať na všetko nevyhnutne rovnaké názory. Miera konsenzu je však vysoká. Mnohí predpovedali zánik V4, ale opak je pravdou. Iné regionálne zoskupenia v strednej Európe nefungujú (Regionálne partnerstvo) alebo len ťažko hľadajú priority (SEI). Spoločná história a preferencia pragmatických riešení súčasných problémov predučujú V4 na ďalšie posilnenie spolupráce. ■

Stretnutie ministrov zahraničných vecí krajín V4 a Nemecka v Bratislave

Edith Veith

VEČER KOMORNEJ HUDBY

V Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku vo Viedni hosťovali vlni 19. novembra dve úspešné slovenské umelkyne, ktoré svojím výkonom, hlboko precíteným prejavom a interpretáciou skladieb rôznych skladateľov a hudobných žánrov očarili naše publikum.

Tento večer klasickej hudby s huslistkou Sandrou Frátrikovou a klaviristkou Beátou Tomčányiovou sa niesol v znamení drobných miniatúr rôznych žánrov z viacerých hudobných období pre tieto dva nástroje. Zazneli miniatúry svetového romantizmu (F. Kreisler, N. Rimskij Korsakov, F. Chopin) a 20. storočia (B. Bartók, A. Piazzolla), ako i skladba slovenského hudobného skladateľa Ilju Zeljenku Musica slovaca. Sandra Frátriková zaujala vrúcny tónom, spoľahlivou technikou, a tak vystihla nálady jednotlivých skladieb. S klaviristkou Beátou Tomčányiovou sa vzájomne dopĺňali, ich spoločné muzikovanie sa vyznačovalo vyváženosťou zvuku obidvoch nástrojov a obdivuhodne dokonalou súhrou. Farebne, rytmicky aj melodicky pestrý program obsahoval transkripciu šiestich španielskych piesní od Manuella de Fallu, ktorých nálada navodzovala obrazy lásky, zamilovanosti, zrady, nádeje a tiež obrazy slnkom zaliatej španielskej krajiny, mesačných nocí a morského pobrežia. Piesne pôvodne komponované pre mezzosoprán a klavír aj v inštrumentálnom prevedení pre husle a klavír vyzneli presvedčivo a zohrali prítomných poslucháčov v tento zimný novembrový večer.

Hlavné protagonistky večera: huslistka Sandra Frátriková a klaviristka Beáta Tomčányiová

Spomínané umelkyne účinkujú úspešne sólisticky, ako duo a v rôznych hudobných zoskupeniach doma a v zahraničí. Sandra Frátriková sa po absolvovaní štúdiá na VŠMU v Bratislave zúčastnila rôznych medzinárodných súťaží a majstrovských kurzov v Prahe, Viedni, Budapešti (2004), WDR Rundfunkorchester v Kolíne nad Rýnom (2007). Pôsobila v klavírnom triu AMABILE (2004 – 2007) a ako sólistka alebo tutti hráčka v rôznych orchestroch, ako Junge Philharmonie (2005), Symfonickom orchestri ANIMATO (2006), festivalovom orchestri ORFEO a Symfonickom orchestri Slovenského rozhlasu v Bratislave pod taktovkou rôznych dirigentov,

Ariela Zuckermanna, Ali Rahbariho, Rastislava Štúra, Leoša Svárovského a iných.

Beáta Tomčányiová sa po skončení VŠMU v Bratislave začala venovať pedagogickej práci v ZUŠ v Seredi, na Súkromnom konzervatóriu D. Kardoša v Topoľčanoch a neskôr ako zastupujúca riaditeľka ZUŠ Jozefa Haydna v Galante, kde vychovala mnoho milovníkov klavírnej hry a priaznivcov klasickej hudby. Je spoluorganizátorkou festivalu Galantské hudobné dni. Okrem pedagogickej práce sa aktívne venuje aj koncertnej činnosti. S Galantným triom, ktoré založila s kolegami (Máriou Farkašovou, neskôr Janou Csámpaiovou – husle, Borisom Cervenanským – fagot-saxofón) v roku 2002, hosťovali v rôznych mestách Slovenska, v Maďarsku, Českej republike, Taliansku a Holandsku. V roku 2009 začala inšpirujúcu spoluprácu s hudobným skladateľom Víťazoslavom Kubičkom, ktorého diela spomínané trio uviedlo premiérovu v rôznych mestách Slovenska a v zahraničí. Príležitostne spolupracuje aj so sólistkou Opery SND v Bratislave Jitkou Saporovou-Fischerovou.

Na záver koncertu sa umelkyne poďakovali za možnosť prezentovať svoje umenie vo Viedni, ocenili vnímavé a pozorné publikum, ktoré ich odmeňovalo dlhotrvajúcim potleskom, ako aj za príjemnú a nevšednú atmosféru. Organizátori aj naši poslucháči sa usilujú vytvoriť ju na každom našom podujatí a pravdepodobne aj preto náš spolok umelci radi navštevujú a prijímajú naše pozvanie. ■

Zuzana Rusnáková, Janči Rievaj

VÁH CHRBTICA SLOVENSKA

Večer 26. novembra 2015 zorganizoval Rakúsko-slovenský kultúrny spolok zaujímavú prezentáciu o najdlhšej slovenskej rieke – Váhu. Podujatie pre nás pripravili Mária Beneová a Vladimír Kmeť z Občianskeho združenia Maximiliána Hella z Nitry. Hoci sme sa kedysi aj my učili o našich riekach na hodinách zemepisu, veľa sme už pozabúdali, a tak nezaškodilo zopakovať si niektoré poznatky. Najmä o rieke, ktorú ospevujú slovenské ľudové piesne, inšpirovala výtvarníkov, hudobných skladateľov, z literárnych diel sú azda najznámejšie balada štúrovského básnika Janka Kráľa Zakliata panna vo Váhu a divný Janko a ešte starší umelecký cestopis Malebná cesta dolu Váhom Alojza Medňanského. Prednášajúci nás previedli celým tokom Váhu od jeho prameňa, pripomenuli nám najvýznamnejšie mestá, ktoré sa pozdĺž jeho toku nachádzajú, ale aj iné zaujímavé lokality.

Rieka Váh je vlastne symbol, ktorý spája Vysoké a Nízke Tatry, sever Slovenska s jeho juhom. Názov rieky vystihuje charakter jej toku, je odvodený od prívlastkov váhavý, bludný či túlavý. Váh vzniká sútokom dvoch riečok – Bieleho a Čierneho Váhu. Kým sa vleje do Dunaja, prekonáva veľké nadmorské prevýšenie – od 2206 až po 106,5 m n. m.

Biely Váh pramení pod Kriváňom vo Vysokých Tatrách a pomenovaný je podľa podlažia, ktoré tvorí biely vápenec. Čierny Váh vyviera v Nízkych Tatrách pod Kráľovou Hoľou, kde pramenia aj rieky Hnilec, Hron a Hornád. Jeho podlažie tvorí čierna žula a rašelina, ktoré vodu sfarbia do čiernej. Prvá dedinka, cez ktorú preteká Čierny Váh, je Liptovská Teplička. Na Čiernom Váhu stojí najväčšia vodná elektrárňa – európsky unikát. Táto prečerpávací elektrárňa má dve nádrže – hornú, v nadmorskej výške 1160 m bez vlastného prítoku, a spodnú, položenú o 427 m nižšie, ktorá využíva prítok rieky. Voda sa prečerpáva z dolnej nádrže do hornej a podzemnými prívodmi

prechádza cez turbíny. Biely a Čierny Váh sa zlievajú pri dedinke Kráľova Lehota, odtiaľ pretekajú ako Váh až dvadsiatimi mestami. Prvým je Liptovský Hrádok, ďalším Liptovský Mikuláš – centrum regiónu Liptov, známe aj tým, že tam v roku 1713 odsúdili Jánošíka na smrť obesením.

Aby sa rieka nevylievala a nespôsobovala škody, bola vybudovaná tzv. Vážska kaskáda, ktorá pozostáva z dvadsiatich dvoch vodných nádrží: Bešeňová, Belani, Hričová, Bytča, Priehrada mládeže Nosická, Slnava, Kráľová, Selice... a najväčšia – Liptovská Mara, ktorá vznikla zaplavením dvanástich dedín a okrem toho, že sa tu vyrába elektrická energia, oblasť je obľúbenou dovolenkou destináciou. Ďalším mestom je Ružomberok, mesto s tradíciou textilného a papierenského priemyslu. No vedeli ste, že sa sem dovážala z Poľska soľ, ktorú potom pltníci rozvážali spolu s inými výrobkami až do Budapešti? Najobávanejším miestom pre pltníkov bola Strečnianska tiesňava, mená skál Margita a Besná určite aj vám niečo hovoria...

Váh smeroval stále na západ, ale v Žiline sa mení jeho smer na juh. Nasledujú ďalšie mestá: Považská Bystrica a Trenčín so svojím hradom, na ktorom sídlil Matúš Čák Trenčiansky – pán Váhu a Tatier, ktorému patrilo celé Považie až po Dunaj. Ďalej sú to Piešťany – kúpele so sírnatou vodou a liečivým bahnom. V Sereďi vytvoril Váh veľa ramien a vzniklo veľa ostrovčekov, neďaleko sa nachádza aj druhá najväčšia priehrada – Kráľová, ktorá láka jachtárov. V Šahách vybudovali prístavy a prístaviská pre lode a plánovali vybudovať

Vážsku vodnú cestu, ktorá mala slúžiť na plavbu výletných lodí proti prúdu od Komárna až do Žiliny. Šala je známa skladovaním soli, ktorá sa preplavovala z Nemecka.

Tým, že Váh má taký silný prúd vody, dokáže svoje podlažie opracovávať a veľké kamene mení na štrk. Čím nižšie, tým vodný prúd mení podlažie na jemnejší materiál – štrkopiesok až jemný piesok. Posledným mestom na povodí Váhu je Komárno – významná vodná a cestná križovatka. Tu Váh končí svoju 403 km dlhú púť, vlieva sa do Dunaja, ktorý potom tečie do Čierneho mora.

Váh je pre nás viac než len rieka. Spolu s ním ožívajú rôzne povesti, nachádzame ho v názvoch miest a iných zemepisných lokalít, spieva sa o ňom v piesňach. Je to rieka, ktorá nerozdeľuje, ale spája. Pripomeňme si aspoň báseň Nový krakoviak od Janka Čajaka – slovenského básnika štúrovskej generácie.

*Pripijajú páni, pripijajú krajne,
za jej šumné časy, za slobody dávne,
a víno sa perlí a v očiach slza hrá:
Nechže tú vlasť našu sám pán boh požehná!
Požehná ju pán boh, verte, páni moji,
keď nás v láske žiaden v svete nerozdvojí,
keď budeme vedno, aká to bukréta,
krajšie potom časy nad krajnou zasvieta.
Vy si tam z Dunaja, my z Váhu pijeme,
vy na šírom poli, my v horách žijeme:
Váh, Dunaj i Tatry v jednom stoja poli –
čo jednému krivda, to všetkým zabolí.
Pripijajte, páni, ale spravodlive:
nech každý vlastní syn bez výnimky – žije!* ■

Piešťany - pohľad na Kamenný most

Ingrid Fux

ANDREA ZIMÁNYIOVÁ & JURAJ

Medzi prvé podujatia v novom roku 2016 v Rakúsko-slovenskom kultúrnom spolku patril vynikajúci koncert tejto známej slovenskej dvojice, ktorý sa konal 28. januára. Juraj Burian opäť presvedčil skvelou hrou na gitare a Andrea Zimányiová svojím temperamentom zase strhla prítomné publikum do búrlivého potlesku. Ešte pred vystúpením sme sympatickej dvojici položili niekoľko otázok.

Fotografie: Ingrid Fux

Po koncerte nasledovalo tradičné fotenie s umelcami - Andrea Zimányiová a Juraj Burian - druhá a tretí sprava

Andrea Zimányiová

Aké boli vaše začiatky? Ako ste sa dostali k spevu?
Od malička som bola veľká exhibicionistka 😊 Na rodinných stretnutiach som vyskočila na stoličku a začala som recitovať alebo spievať. Niekedy som sa pokúšala aj tancovať, ale to mi tak dobre nešlo. V rodine to nevedeli pochopiť, pretože u nás sa nikto ničomu takému dovedy nevenoval. Nevedeli si vysvetliť, prečo som sa vybrala týmto smerom. A nechápu to dodnes, pretože muzikantský život je úplne odlišný od zaužívaného spôsobu života.

Ku ktorému štýlu inklinujete najviac?

Mojou srdcovkou je francúzsky šansón. Šansónu sa chcem venovať aj naďalej. Získal si ma rôznorodosťou, človek si tam nájde všetko. Spevák sa pri šansóne môže pohrať s celou škálou hlasovej techniky, od vypätia, cez spev s hereckým prejavom, až po intímne hlasové odtiene. Taktiež sa v ňom strieda veľa žánrov, a tým je lákavý aj pre mňa.

Lákajú vás aj iné umelecké aktivity?

Pokiaľ ide o muziku, rada hrám na rôzne hrkálky a perkusie, v tom sa chcem aj zdokonaľovať. Je to tiež dôležité pre moju profesiu, pretože udať rytmus je základ. Chce to tréning a veľa praxe. Taktiež hrám trošku na klavíri, ale tu mám ešte rezervy a chýba mi snaha, aby som sa zdokonalila. Potrebovala by som niekoho, aby ma k tomu donútil 😊

Máte v repertoári aj piesne rakúskych interpretov či skladateľov?

Spievať v nemčine nie je pre mňa jednoduché, mám pred tým dosť rešpekt. Doteraz

som po nemecky spievala len pieseň Mackie Messer na jednej akcii. O vysokej úrovni nemeckej a rakúskej šansónovej scény som sa presvedčila, keď som sa zoznámila s niekoľkými obzvlášť zaujímavými titulmi hlavne počas spolupráce s Jozefom Bednárom pri príprave programu Šansónového klubu. A niečo z úplne iného smeru, ale z nemecky spievanej hudby – veľmi sa mi páci skupina Ramstein.

Juraj Burian

Ste jazzový hudobník, gitarista, skladateľ a aranžér. Aká pozícia vám momentálne sedí najviac?

Dnes musí byť hudobník renesančný, vyzbrojený na každú situáciu. U mňa celý tento výpočet vychádza z prirodzenej potreby vyjadriť sa vhodným spôsobom v danej situácii. Už niekoľko rokov badať ústup od trendu skupín. Hudobníci sú dnes v pozícii session player, hrajú s rôznymi kolegami a často aj rôzne žánre. Ja som v tejto pozícii pôsobil dlhé roky, a tak som tu aj zakotvil.

Spolupráca s ktorým spevákom vás najviac obohatila?

Každá spolupráca, kým to bolo o niečom, ma vždy obohatila, či to už bol folklór, jazz alebo pop. Nebudem menovať našich umelcov, bol ich celý rad a išlo o veľmi hodnotnú spoluprácu. Spomeniem ale vystúpenie s Jonom Andersonom zo skupiny Yes na koncerte pri príležitosti výročia Nežnej revolúcie na Devíne, kde sa hrala celá platňa Close to the Edge. Ja ako „yesák“ som ju počúval už ako 15-ročný a takto som sa k nej po rokoch vrátil zase z úplne inej strany. Bolo to úžasné a skutočne ma to naplnilo.

V roku 1991 vám Akadémia populárnej hudby Aurel udelila ocenenie „Inštrumentalista roka 1990“. Skúšali ste aj iný hudobný nástroj ako gitaru?

Na rozdiel od Andrey ja som trpel tým, že u nás doma sa vždy hralo na klavíri a spievalo, len ja nič, ja som sa v tomto smere nikdy neprejavoval. Keď som neskôr dostal od kamaráta gitaru, zrazu sa to prevalilo a išlo to veľmi rýchlo. Spočiatku som chcel byť bubenikom, a to mi aj pomohlo v mojom hudobnom vývoji, bolo to veľmi dôležité, pretože som si budoval rytmus, ktorý tvorí najdôležitejšiu zložku v hudbe. Ku gitare som sa vážnejšie prepracoval až neskôr.

Ako ste vnímali vystúpenie na medzinárodnom hudobnom festivale Eurovízia – Eurosong Contest v hlavnom meste Nórska v Oslo, kde ste sa zúčastnili so súťažnou piesňou Kým nás máš (Juraj Burian – hudba, líder, Jozef Urban – text, Marcel Palonder – spev, pozn. red.)?

V Nórsku som pôsobil dlhé roky, v podstate som tam začínal ešte niekedy v 80. rokoch, a veľmi ma tešilo, že tá pieseň zaznela práve v Oslo. Festival som prežíval vynikajúco. Táto skladba bola mojim školským projektom ešte v Berklee v roku 1992, tým bola pripravená v anglickej podobe. Všetko bolo veľmi dobre načasované, Marcel je úžasný spevák a pripravil si vynikajúce aranžmány.

Zaviedli vás umelecké aktivity aj do Rakúska?

Áno, mám tu niekoľko kolegov a z jednej takejto spolupráce vzišlo aj jedno CD s medzinárodnou účasťou, vydané vo vydavateľstve v Linzi.

BURIAN

Čim vás prítahuje Viedeň a Rakúsko?

Tým, že sme obaja z Bratislavy, už od malička sme pokukovali po susednom Rakúsku. Dnes nás tu láka najmä turistika, lyžovanie v Alpách, ale i dobré biele vínko či história a kultúra, ktorá bola vlastne dlhé roky spoločná a tvorili sme jej súčasť.

Aké máte plány?**Aké projekty pripravujete?**

Zhodou okolností je to jeden spoločný projekt – Andreine sólové CD ladené v akustickom duchu, založené na dobrých textoch, dobrej muzike a muzikantoch. Ja som sa zhostil úlohy producenta a značnou mierou prispel aj autorsky. No a na pripravovanom turné s Paľom Hammelom bude Andrea vystupovať ako hosť a ja som sa ujal hry na gitare, nakoľko som sa podieľal aj na nahrávaní tohto CD. ■

Juraj Burian – skladateľ, aranžér a gitarista, osciluje medzi popom a jazzom od začiatku svojej hudobnej kariéry až dodnes.

Študoval u profesora Zsapku na Konzervatóriu v Bratislave. Patrí k tomu málu slovenských hudobníkov, ktorí študovali na slávnej Berklee College of Music v americkom Bostone.

V rokoch 1990 a 2001 získal ocenenie Hudobnej akadémie Instrumentalista roka.

V roku 2000 získal jazzovú Cenu Ladislava Martoníka, ktorú na základe odporúčania Slovenskej jazzovej spoločnosti udeľuje každoročne Hudobný fond.

Venuje sa hre na akustickej gitare, je skvelý a vyhľadávaný štúdiový hráč. Bol členom kapely Petra Breinera Klobása, pôsobil v jazzovom triu spolu s akademickým gitaristom a známym jazzmanom Matúšom Jakabčicom a Antonom Jarom. Dlhé obdobie spolupracuje s jazzovou speváčkou Adrienou Bartošovou – Scat band.

Pravidelne sa objavuje na Bratislavských jazzových dňoch. Spolupracoval aj s Big Bandom Rádia Bratislava, s americkým saxofonistom Petrom Cardarellim, Davidom Sparkom (USA), Philippom van Endertom (DE), slovenským soulovým spevákom Marcelom Palonderom, Alanom Royom Scottom, Dežom Ursíny, Pavlom Hammelom, Vašom Patejdlom, Paľom Haberom, Darou Rolins, Mariánom Vargom, Richardom Müllerom, Jurajom Tatárom, Oľgou Zábľackou, kapelou Lojzo.

Medzi jeho najstálejšie formácie patrí trio so spolužiakmi z Bostonu – Johan Svansson-ds (S) a Per Mathisen- bg (N). Spolupráca s bratmi Mathiesenovcami z Nórska (Ole – saxofón a Per – basgitar) vyvrcholila v spoločnej skupine Crossing Borders albumom Trapezoid (2013).

Andrea Zimányiová – speváčka, obdivuhodne interpretačne všestranná, absolútne suverénne sa pohybuje v širokom žánrovom rozpätí od Edith Piaf až po AC/DC.

Frontmanka rockovej skupiny Margot a sólistka orchestra Andante. Do všeobecného povedomia sa dostala prostredníctvom muzikálu a francúzskeho šansónu, ale i účinkovaním v tanečnej relácii Let's Dance.

BUCHPRÄSENTATION: BEETHOVEN - GOTT, WELCH' DUNKEL HIER

Mit einer Veranstaltung von besonderer Art trumpfte am 3. Dezember 2015 diesmal der Österreich-Slowakische Kulturverein. Die bekannte Schauspielerin, Sängerin, Theaterautorin, Kulturjournalistin und Musikkritikerin Manuela Miebach stellte ihr neuestes Werk, eine Beethovenbiografie, einem breiteren Publikum vor. Im Rahmen einer Lesung lasen die Autorin selbst und der bekannte Schauspieler Thomas Schmidt einige Auszüge aus dem Buch vor, welches beim Publikum ein besonderes Interesse und Anklang erweckte; insbesondere die Themen „Beethovens Kindheits-trauma“, „Beethovens rebellisches Verhalten“ und „Das Geheimnis um Minona“.

Beethoven na obálke knihy

Die Autorin eröffnete mit dieser Biografie neue Perspektiven in der Beethovenforschung, die an diesem Abend zu interessanten Diskussionen zwischen Zuhörer und Autorin führten. Kritisch, aber auch mit Leidenschaft begab sich die Autorin in ihrem Buch auf Spurensuche. Sie stellt althergebrachte Überlieferungen und Verschwörungstheorien infrage und versucht, nach neuesten Forschungsergebnissen die Leser sowie ihr Publikum mit neuen Theorien und Fakten zu überzeugen. Dies ist ihr mit Erfolg gelungen, denn viele Themen wurden neu aufbereitet, die nicht nur eine Bereicherung für die anwesenden Besucher waren, sondern auch in der gesamten Beethovenforschung in

weiterer Folge von großem Interesse sein werden. Hier ist der Autorin Manuela Miebach wirklich ein großartiges Werk gelungen.

Mit anschließender Autogrammstunde und noch weiteren interessanten Gesprächen zwischen Autorin und begeisterten Beethovenanhängern sowie einem Glas Wein ging dieser Abend mit interessanten Eindrücken über „das Leben und über den Menschen Beethoven“ erfolgreich dem Ende zu. Leider war er zu kurz - denn man hätte noch stundenlang über das Thema diskutieren können.

Diese spannende und brisante Lektüre, die auch für den Laien verständlich ist, ist durchaus empfehlenswert und gehört in jede hauseigene Bibliothek. ■

Thomas Schmidt a Manuela Miebach počas prezentácie

Beethoven – Gott, welch' Dunkel hier!

Aspekte zwischen Spekulation
und Wahrheit

navum packet

Dado Nagy

ROZHOVOR S TOMÁŠOM ULEJOM A TOMÁŠOM JANOVICOM

Tomáš Janovic (nar. 22. mája 1937 v Bratislave) je slovenský spisovateľ, novinár, textár, básnik, autor rozhlasových, televíznych, divadelných hier a autor literatúry pre deti a mládež. Svoje diela začal publikovať v satirickom časopise *Roháč* už v roku 1954; knižný debut mu vyšiel v roku 1959. Venuje sa témam ako generačné problémy, obdobie vojny, rasové prenasledovanie a ďalšie, vychádza zo spomienok na vlastné detstvo a mladosť. Používa veľmi jednoduchý jazyk, voľný verš a najmä výborný rozprávačský talent a satirické myslenie. V roku 2005 získal Cenu Dominika Tatarku za knihu *Maj ma rád*. Jeho najnovšiu knihu aforizmov *Dvaja v tom* (2016) kongeniálne ilustroval výtvarník Dušan Polakovič.

Tomáš Ulej (nar. 10. februára 1987 v Martine) je slovenský spisovateľ a novinár. V roku 2006 inicioval projekt *Zlatý fond denníka SME*. Za zbierku aforizmov *Ale* (2012) získal Cenu Ivana Kraska za debut. V roku 2013 bol nominovaný na novinársku cenu za sériu komentárov *Listy z webu*. V roku 2014 mu vyšla druhá knižná zbierka aforizmov *Bodaj bi*.

Slovenský spisovateľ Tomáš Janovic

Foto: Dado Nagy

Do akej miery je v prípade vzniku tvojich aforizmov dôležitý inšpiratívny rozhovor (na káve) s niekým blízkym?

TU: *Je priam kľúčový! Väčšina toho, čo som napísal, vznikla tak, že som iba počúval, čo mi hovoria druhí ľudia. Niečo, čo povedali inak ako bežne, alebo sa preriekli. Pred nejakým časom som začul, ako jedna žena hovorí druhej: „Jéj, odkedy máš toho nového chlapa, úplne žiarliš.“ A aforizmus bol na svete. Stačí počúvať a zapisovať*

TJ: *Mňa vždy musí niekto alebo niečo inšpirovať. A nielen pri káve. Tak napríklad vznikla aj moja báseň*

Od malička vo vetre

Ako sedemročný chlapec s matkou oveľa mladšou a otcom oveľa mladším než som ja teraz, odišli sme z Banskej Bystrice do hôr na môj prvý dospelý výlet. Všade sneh a otec odrazu šepká „Lahnúť!“ Nedáľeko od nás prechádzali po svahu Nemci so psami. Prešli a otec vraví: „Viete, prečo zlyhali psi? Vietor fúkal smerom od nich k nám.“ Od tých čias sa stále znova učim, aké dôležité je vedieť, odkiaľ fúka vietor. A je mi z toho čoraz väčšmi pod psa.

Reagujú na tvoje aforizmy inak muži a inak ženy? Ak áno, v čom je rozdiel?

TU: *Neviem, či je až taký rozdiel v samotných reakciách, ale zásadný rozdiel je v kvantite – ženy, ako som zistil, čítajú oveľa viac ako muži a platí to aj o mojich knihách. Mám skrátka oveľa viac čitateľiek než čitateľov. Keďže často píšem o ženách (a nie vždy len lichotivo), mojím šťastím je aspoň to, že nie sú urážlivé 😊*

TJ: *Muži sa smejú hlavou, ženy aj srdcom.*

Prerástol niekedy tvoj aforizmus aj do dlhšieho celku?

TU: *Skôr to funguje naopak – že som veľmi dlho písal niečo, z čoho mala byť poviedka, stĺpček, článok a nakoniec som to celé vymazal a ostali dva verše, z ktorých sa stal epigram alebo aforizmus. Podstatou aforizmu a epigramu je skrátka, a to sa mi páči. Keď píšem dlhé texty, často sa mi stane, že po istom čase začnem samého seba nudiť. To sa pri aforizme nedá 😊*

TJ: *Nie.*

Menia sa rokmi témy tvojich aforizmov?

TU: *Menia sa presne tak, ako sa mením ja – už ma až tak nebaví šokovať. To, čo píšem, je oveľa tichšie ako kedysi, snád' je v tom aj menej hurónskeho smiechu a vtípor na prvú.*

Foto Peter Kováč

Aforisti na festivale Dni slovenskej literatúry 2015

TJ: Áno. Pribúdajú aforizmy o letiacom čase. Napríklad: Pri káve s Milanom Lasicom. Kedysi víno, ženy, spev. A dnes diabetológ, kardiológ, urológ.

Čo ti dokáže urobiť radosť?

TU: Keby som to mal zhrnúť do jedného slova, tak poviem umenie – kedysi to boli len knihy,

Čo sa Tomášovi Ulejovi páči na aforizmoch Tomáša Janovica a naopak?

TU: Že vo svojich aforizmoch nikdy nepodliezol svoju vlastnú latku a že to isté platí aj o jeho živote.

TJ: Výborný Tomáš Ulej potvrdzuje pravdivosť Lasicovho a môjho aforizmu: „Humor nezlahčuje, ale prehľbuje.“

Jona Steffánsona. Čo veta, to čistá krása. Také vety by som čítal od rána do večera.

TJ: Potešil ma Rad Vladimíra Sorokina. Knihu skvele preložil dvorný Sorokinov prekladateľ Ján Štrasser.

Oblíbená stránka na internete?

TU: Momentálne www.ludoslovensky.sk a vôbec sa netajím, že je to moja vlastná stránka 😊 Ludo Slovenský je taká moja virtuálna postavička, ktorú som si vymyslel ešte ako dieťa, keď som prehodil písmenká v názve knihy *Písne svetské ľudu slovenského v Uhřích*, čítal som to ako *Písne svetské Ľuda Slovenského...* a napadlo mi, čo keby to bol naozaj existujúci človek? Primyslel som si potom k nemu príbeh, že je to taký tichý a za svoju excentrickú ženu sa hanbiaci manžel *Matice Slovenskej* (vid' jej kauzy posledných rokov). Teraz je z toho projekt, v ktorom sa snažím zdigitalizovať a na internet dostať celé naše kultúrne dedičstvo – už je tam väčšina prísloví a porekadiel, momentálne usilovne pracujem na digitalizácii kompletnej zbierky našich ľudových piesní.

TJ: Som technický analfabet. Internet je pre mňa čierna diera. Som rád, keď sa mi podarí odpovedať na maily.

Aforizmy Tomáša Uleja

POSLEDNÉ ODPOČÍTAVANIE

Dlhá je cesta za poznaním a po ňom smutno tu je: ráta s ňou, ale ona s ním iba kalkuluje

Foto: archív redakcie

Tomaš Ulej – držiteľ Ceny Ivana Kraska 2013

nepozeral som film y, nechodil do galérií, počúval menej hudby. Ako sa učím vnímať viac umenia a chápať viac žánrov, radosti pribúda.

TJ: Keď vidím svoje štyri vnučky. Pomaly sú staršie ako ja.

Aká kniha ťa v poslednom čase potešila?

TU: Minulý rok v lete sme s priateľmi boli na Islande, ale až teraz sa mi konečne s veľkým oneskorením podarilo dostať ku knihe *Letné svetlo* a potom príde noc islandského autora

**Vo štvrtok
12. mája 2016 o 19.00 hod.
vás pozývame
na stretnutie
s Tomášom Janovicom
a Tomášom Ulejom v našich
spolkových priestoroch.
Hostiteľom literárneho
večera bude Dado Nagy.**

POZVÁNKA! POZVÁNKA!

PRAVDA

Pravda je žena.
Môže ju mať každý,
okrem toho,
kto to potrebuje.

NA STAVBE

Aj by sme to dorobili,
ale došiel nám
chcment.

DÚMKA MEXICKÁ

Ach, človeče,
načos'

STARÍ ZNÁMI

Poznáme sa? Spýtal som sa
už v predtuche zlej.
Čez bývalú, vraví na to,
stretli sme sa v nej.

PAMÄŤ II.

Hovoríme: odpúšťam, ne zabúdame
a v skutočnosti neodpúšťame, len
zabúdame.

TÚŽENIE

Iba tma. Noc bez luny.
Sám a chcel byť s ňou.
Nič z toho sa nesplní...
povedala nov.

POCIT POSLEDNÝCH

Poslední sú vždy prví,
čo hovoria,
že sa beží
nesprávnym smerom.

SLOVENSKÁ GYMNASTIKA

Najskôr ťa donútia skloniť hlavu,
potom ohnúť chrbát.
A nakoniec ti povedia:
Musíš sa s tým vyrovnáť.

ALERGICKÁ REAKCIA

Vždy keď sa vadím so ženou,
robia sa jej na tvári výhražky.

DOSPIEVANIE

Všetko ma sralo a
už ma nič neserie.
Zjednal som s životom
trvalé priemerie.

FANTÓMOVÁ BOLEŠŤ

Najviac bolí,
čo ti chýba.

VŠETKO SMIEŠ

Všetko smieš.
Jediným stropom
je tvoje dno.

HIPSTERKA

Padajúc z retro bicykla
dva deci bio vycikla.

LÁSKA

- Už nie ste spolu?
- Nebola môj stereotyp.

Aforizmy

Tomáša Janovica

PRI ČÍTANÍ NAŠICH DEJÍN

Boli sme smelí,
len keď sme smeli.

JAJKELE SA ROZPRÁVA S BOHOM

Pane, nechcem byť múdry ako Einstein,
ani bohatý ako Rotschild,
iba zdravý ako ty.

PANE, AKO JE TO MOŽNÉ?

Si najpopulárnejší, hoci si nikdy nebol
v televízii.

**PRI KÁVE
S MILANOM LASICOM**

Nie sme analfabeti, aby sme
rešpektovali nepísané zákony.

JAJKELE SA ROZPRÁVA SO SÁROU

Áno, ľúbim slivovicu.
Z ktorej inej investície mám čistých
40% ?

Keď máme byť niekde o ôsmej,
ja začínam byť nervózny o siedmej
a moja žena o deviatej.

Jajkele: „Sára, ty si spokojná,
len keď nie si spokojná.
A keďže nikdy nie si spokojná,
si vlastne stále spokojná.“

U NÁS TAKÁ OBYČAJ

Vo fungujúcej spoločnosti si ľudia vážia
aj peniaze,
ktoré zarobili iní.

Keď hovoria, čo chceme počuť,
môžu robiť, čo nechceme vidieť.

Kariéra
má svoju
éru i kar.

SLOVENČINA JE PRESNÁ

Kto nič nedokáže,
káže.

Je ozaj dobrodruhom,
kto hľadá dobro v druhom?

Láska je tvorba.
Nenávisť iba remeslo.

Kto si vie utiahnuť zo seba,
veľa utiahne.

Už dávno sme mohli byť demokrati,
keby sa demokracia dala niekde
ukradnúť.

Keď ubúda oviec,
ubúda aj vlkov.
Keď ubúda múdrych,
pribúda hlúpych.

NAŠA PREDSTAVA O ŽIVOTE

Trocha sa narodíť,
trocha si požiť
a potom trocha zomrieť.

Keby kradli popritom,
že niečo vytvorila.
Ale oni kradnú popritom,
že kradnú.

CIVILIZÁCIA

Sprej vonia celkom ako jablko
a jablko chutí
celkom ako sprej.

MENTALITA

Aj keď dovolíš,
aby tebou utierali
iba vzácny porcelán,
nepreberieš mentalitu porcelánu,
ale mentalitu handry.

„Prestal som piť
a teraz sa nemám na čo tešiť.“

„Teš sa, že ráno vstaneš triezvy.“
„Ale veď na to som sa tešil,
aj keď som pil.“

Keď plačú pokrytí,
to si len ich oči
umývajú ruky.

„Jajkele, vraj pôjdeš do špitálu,
by z teba urobili ženu.“
„Áno, Mojše. Ženy žijú dlhšie.“ ■

Tomáš Ulej wurde am 10. Februar 1987 in Martin, Slowakei, geboren. Als bekannter slowakischer Schriftsteller und Journalist initiierte er im Jahr 2002 das Projekt „Zlatý fond denníka SME“ (Der goldene Fond des Tagesblattes SME). Sein Debüt machte Ulej mit seiner Sammlung von Aphorismen „Ale“ (2012 - „Aber“), für welche er den Ivan Kraska Literaturpreis erhielt. Im Jahr 2013 wurde er für den Journalistenpreis für seine Kommentare „Listy z webu“ (Briefe aus dem Web) nominiert. 2014 wurde seine zweite Sammlung von Aphorismen „Bodaj bi“ (Es sei) herausgegeben.

Tomáš Janovic, am 22. Mai 1937 in Bratislava geboren, ist ein slowakischer Schriftsteller, Journalist, Texter, Dichter, Autor diverser Rundfunk-, Fernseh- und Theaterstücke sowie Autor von Kinder- und Jugendliteratur. Mit der Publikation seiner Werke begann er schon im Jahr 1954 in der Zeitschrift „Roháč“; sein Buchdebüt machte er im Jahr 1959. Janovic widmet sich vor allem Themen wie den Problemen zwischen Generationen, der Kriegszeit, der Rassenverfolgung und weitere. Ebenso beschäftigt er sich jedoch mit seinen Erinnerungen an die eigene Kindheit und Jugend, die er einzufangen versucht. Er bedient sich dabei einer sehr einfachen Sprache, satirischer Elemente, des freien Verses und vor allem seines ausgezeichneten erzählerischen Talents. Im Jahr 2005 erhielt er den Dominik Tarkata Preis für sein Buch „Maj ma rád“ (Hab mich gern). Sein neuestes Buch ist die Sammlung von Aphorismen „Dvaja v tom“ (2016) gemeinsam mit dem Künstler/Grafiker Dušan Polakovič.

ODHALENIE PAMÄTNEJ TABULE ADAMA FRANTIŠKA KOLLÁRA

Na budove Slovenského inštitútu vo Viedni bola 24. novembra 2015 slávnostne odhalená pamätná tabuľa významnému slovenskému humanistovi, osvietenkovi, učencovi európskeho významu, spoluzakladateľovi školskej reformy, poradcovi Márie Terézie, „Slovenskému Sokratovi“ a polyhistorovi Adamovi Františkovi Kollárovi. Tabuľu odhalili podpredseda Národnej rady Slovenskej republiky Miroslav Číž a generálna riaditeľka Rakúskej národnej knižnice Dr. Johanna Rachinger. Na slávnostnom akte sa zúčastnili veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Juraj Macháč, riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni Alena Heribanová, autor tabule Igor Mosný, starosta obce Terchová Milan Laurenčík a takmer 60 hostí. Reportáž odvysielala televízia ORF.

Odhaleniu pamätnej tabule predchádzali dve výstavy. Pred dvoma rokmi otvoril Slovenský inštitút vo Viedni vo svojich priestoroch a v Mestskej knižnici v Eisenstadte v spolupráci s Maticou slovenskou a Slovenskou národnou knižnicou výstavu k výročiam narodenia aj úmrtia A. F. Kollára. Jeho portrét dodnes zdobí pracovňu generálnej riaditeľky Rakúskej národnej knižnice Dr. Johanny Rachinger. Vďaka partnerom Slovenského inštitútu vo Viedni sa podarilo do dvoch rokov po skončení výstav inštalovať pamätnú tabuľu tohto učenca na budove Slovenského inštitútu, keďže na mieste jeho pôsobenia, v Hofburgu, to nebolo možné. Na realizáciu pamätnej tabule finančne prispelo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky.

Veľvyslanec Slovenskej republiky v Rakúsku Juraj Macháč pri slávnostnom odhalení zdôraznil potrebu uctíť si osobnosti, ktoré svojimi aktivitami definujú kvality tej-ktorej krajiny EÚ a spoluvytvárajú jej kultúrne a spoločenské hodnoty.

Na slávnosti sa zúčastnili (zľava): veľvyslanec SR v Rakúsku Juraj Macháč, generálna riaditeľka Rakúskej národnej knižnice Johanna Rachinger, podpredseda Národnej rady SR Miroslav Číž, riaditeľka SI Alena Heribanová a starosta obce Terchová Milan Laurenčík

Pripomenul, že Kollár je vzorom pre súčasných študentov svojou vzdelanosťou a nespočetnými aktivitami v školských reformách, ktoré za jeho výdatnej pomoci realizovala Mária Terézia. Generálna riaditeľka Rakúskej národnej knižnice Dr. Rachinger vyzdvihla Kollárov veľký význam pre oba naše národy, najmä ako humanistu šíriaceho potreby vzdelávania a kultúrnosti, ktoré sú aktuálne dodnes. Podpredseda Národnej rady Slovenskej republiky Miroslav Číž poukázal aj na význam diela A. F. Kollára v udržiavaní slovenského jazyka, nárečí slovenských a ich miesto v pestrosti európskych jazykov svojej doby.

A. F. Kollár sa narodil päť rokov po smrti zbojníka a ľudového hrdinu Juraja Jánošíka v tej istej obci – v Terchovej. Kým Jánošík, slovenský Robin Hood „bohatým bral a chudobným dával“, a preto bol milovaný, jeho rodák Kollár nikomu nič nebral a, naopak, dával bohatým aj chudobným silu ducha, múdrosť a ľudskosť. Možno aj preto jeho meno nebolo také známe a populárne ako meno zbojníka. Veríme, že aj vďaka pamätnej tabuľi sa dostane A. F. Kollár nielen vo Viedni, ale aj u nás doma do nášho povedomia viac.

*Alena Heribanová
Riaditeľka Slovenského inštitútu vo Viedni*

Slávnostný príhovor generálnej riaditeľky Rakúskej národnej knižnice Johanny Rachinger

Ingrid Žalneva

NA SKOK K SUSEDOM

V každom správnom časopise má vraj byť aj cestopis. V Pohľadoch sa o to snažíme pravidelne, v predchádzajúcich ročníkoch sme vám priniesli opisy ciest našich členov po Islande, USA, Karibiku, Ukrajine atď. Keď som nedávno mala možnosť dvakrát po sebe navštíviť Českú republiku, uvedomila som si, že za zaujímavými a ojedinelými zážitkami netreba vždy cestovať až do ďalekých, exotických krajín.

Návšteva niekoľkých moravských miest ma vsutku pozitívne prekvapila. Všade vznikajú nové interaktívne prehliadky a výstavy, ktoré zaujmú malých i veľkých. Navyše, väčšinou sú tiež v iných jazykových mutáciách, takže sú prístupné aj návštevníkom, ktorí češtine nerozumejú (aj keď je to pre mnohých z nás ešte stále nepochopiteľné, ale jazykovú bariéru musia prekonávať už aj niektorí mladší návštevníci zo Slovenska). Blíži sa máj a s ním niekoľko sviatkov, keď je v Rakúsku voľno. A tak vám možno nasledujúce strany poskytnú pár tipov, kam by ste sa mohli počas nadchádzajúcich voľných dní vybrať na výlet, a to i rodinný.

Luhačovice a ich pramene

Začiatok kúpeľov Luhačovice sa datuje od roku 1902. Geografická poloha ich predučila na to, že sa stali akýmsi miestom stretávania Slovákov a Čechov. A tak mi to pripadá aj dnes ako miesto našej vzájomnosti, veď veľký podiel na zahraničnej klientele majú práve hostia zo Slovenska. V Luhačoviciach sa stretli naši prezidenti, pravidelne sa tu konajú Dni slovenskej kultúry. No Luhačovice sú najmä späté s Dušanom Jurkovičom, ktorý tu zanechal nezameniteľnú stopu. Videli sme viacero jeho stavieb, tou najznámejšou je Jurkovičov dom, ktorý tento slovenský architekt prestaval v roku 1902 pre

novovzniknutú Akciou spoločnosť kúpeľov. Jurkovič navrhol aj nábytok, izby s trámovými stropmi či drevenú výzdobu vstupnej haly. Boli tu i mosadzné vane, ktoré neskôr volali „zlaté“. Objekt bol však viackrát nešeterným spôsobom upravovaný a postupne chátral. V roku 2002 bola dokončená rozsiahla rekonštrukcia, pričom sa všetky Jurkovičove prvky znovu obnovili podľa dochovaných plánov a dobových fotografií. A tak sme aj my mohli obdivovať tento skvost ľudovej secesie, ktorý sa nachádza priamo v srdci kúpeľného areálu. Spomeniem aspoň niekoľko detailov, ktoré ma najviac upúťali: okrem drevených ozdobných prvkov rastlinné motívy na fasáde, drevená výzdoba stropu vo foyer, zariadenie izieb ako „u babičky“, zaujímavý luster v jedálni, drevené schodisko so zábradlím a dokonca aj tá „zlatá“ vaňa. Okrem tohto domu je v 20-hektárovom areáli takmer 50 objektov, dominantami sú síce Jurkovičove stavby, ale je tu aj secesný dom Bedřicha Smetanu či Spoločenský dům ako ukážkový príklad funkcionalizmu. V roku 2006 kandidoval tento architektonický súbor na zápis do UNESCO.

V Luhačoviciach sa liečia hlavne choroby dýchacích ciest a poruchy pohybového aparátu. Využívajú sa na to unikátne prírodné liečivé zdroje – vody s vysokým obsahom minerálnych látok, nasýtené kyslíčnikom uhlíčitým. Na území kúpeľov vyvierajú 13 prameňov. Keďže majiteľmi panstva, na území ktorého sa žriedla nachádzajú, bol šľachtický rod Serenyiovcov, pramene dostali názvy podľa mien príslušníkov tohto rodu: Vincentka, Ottovka, Aloiska apod. Suverénne najznámejšia je Vincentka, a to aj vďaka pesničke, ktorú kedysi spievala skupina Lojzo: „Čítim

Výzdoba stropu v Jurkovičovom dome

Na ktoré balenie Vincentky si pamätáte vy?

Na zdravie! - Prípitok zdravou Vincentkou priamo z prameňa

Fotografie: Ingrid Žalneva

Luhačovice - Jurkovičov dom - ukázkový příklad ľudovej secesie

Foto: Archiv ZOO Zlín

Nakrmiť a pohladkať - moment, ktorý si užívajú raje aj návštevníci

Ostravské Hradčany

Kedysi dávno, keď ešte ľudia kúrili drevom, žil v tejto oblasti kováč Keltička. Keď strom v jeho záhrade uschol, zavolať si dvoch robotníkov, aby strom vykopali. Narazili pri tom na „čierne kamene“. Tieto sa náhodou dostali k ohňu a zhoreli dotla. Tak vraj bolo na Ostravsku objavené uhlie. Ja som Ostravu poznala len z rýchlika, a to doslova, na svojich cestách nočným rýchlikom Hron zo Zvolena do Prahy. Ostrava bola pre mňa vždy symbolom ťažkej práce baníkov (haviřov – ako im tu hovoria) a zároveň aj symbolom komunistickej propagandy, ktorá vždy hrdlo hlásala, ako baníci v predstihu spĺňajú záväzky ďalšej päťročnice. Uhlie sa tu ťažilo a popri tom vyrábalo surové železo od roku 1828, keď boli vo Vítkoviciach založené železiarne. Pracovali tu tisíce baníkov, neraz sa striedali celé rodinné generácie. Posledný vozík vyšiel na povrch 30. júna 1998, jamy boli zasypané a dlho sa rozhodovalo, čo s týmto komplexom ďalej. V minulosti sa ako pamiatky chápali viac-menej len hrady, zámky, kostoly a pod. Ale keďže staré priemyselné komplexy sú tiež ikonami svojej doby, v roku 2007 sa začalo s realizáciou projektu

Foto: Archiv MSK

Výhľadková veža - nový symbol „Nových Vítkovic“

každý sval, snáď som neprebral, / na jazyku sucho a brucho a oči no samý kal. / V tmavej komôrke stojí pri kôrke, / čaká na mňa v chládku a zátku má jemnú, je z hliníku: / Vincentka van Goghová, : / keď ju pustím, neurobí cink. / Na plzeň, úplne na koňak, / ba celkom na vodku sa podobá, / je to pravý kokteilový drink. // Tieto nápravy z južnej Moravy / obsahujú vápnik aj draslík aj horčík, tri mangány. // Keď máš iný vkus, inhalovať skús, / dýchať z bublín paru a hlavu máš zdravú a v práci kľud.“ Hoci sa to možno nezdá, ale v tej pesničke je veľa pravdy. Vincentka sa začala ručne plniť do fľaš už v roku 1820 a dovážala sa až do Viedne, nielen na cisársky dvor, ale i do kaviarní. Pila sa totiž aj k vínu, pretože má schopnosť neutralizovať jeho kyslosť! No a na inhaláciu ju dnes napríklad používajú až v ďalekej Číne dopravní policajti, ktorí celý svoj pracovný čas trávajú v hustom smogu. Po skončení zmeny preto povinne inhalujú. Vincentku, ktorá za nimi putuje vlakom zo Zlína do Hamburgu a odtiaľ štyri týždne loďou do Pekingu. Že by sa pokazila, nehrozí, pretože ak je správne uskladnená, má garanciu dva až tri roky.

Hovorí sa, že každé kúpele majú aj svoj špeciálny prameň. V Luhačovicích je to bylinný likér, vyrábaný vo vizovickej pálenici Rudolf Jelínek. Naša exkurzia pokračovala aj tam. Hneď na úvod prehliadky sme dostali na ochutnanie pohárik slivovice s ponorenou sušenou slivkou. Vraj „moravský utopenec“. Priznám sa, že toto vypiť mi robilo väčší problém ako popíjanie slanej Vincentky zo zobáčikových kúpeľných pohárikov na luhačovickej kolonáde. A to som netušila, že nás čakajú ešte ďalšie dve ochutnávky... Ale prehliadka to bola naozaj zaujímavá, dozvedeli sme sa aj informácie o kôšer slivovici, ktorú pod dohľadom rabína vyrába vizovická destilérka už viac ako 80 rokov.

Ak by ste sa pripravili na výlet do Luhačovic, ktoré budú čoskoro ešte krajšie, pretože všetky kvety a stromy v kúpeľnom parku začnú kvitnúť a pučať, mám pre vás ešte jeden tip: ZOO Zlín-Lešná. Je naozaj super, však je to druhá najnavštevovanejšia zoológická záhrada v Českej republike! S viacerými pavilónmi sa vyrovná Schönbrunn a navyše má aj raritu, ktorá nemá v Európe obdobu. Je to zátoka raji. To sú tie ploché, takmer metrové paryby. Denne spotrebujú až 6 kilogramov potravy, časť krmiva sa predáva návštevníkom. Najprv sme si museli umyť ruky a stiahnuť dolu prstene, náramky a hodinky. Potom sme dostali misku s krevetkami a kúskami sépií. Zobrala som jeden kúsok, natiahla ruku a keď ako veľký netopier začala ku mne plachtiť jedna raja, zjajkla som a potravu pustila do vody. Chce to nabrať odvahy. Ale potom to už ide. Raje sa dožadujú ďalších kúskov, vyskakujú na okraj zátoky, nechávajú sa hladkať po svojom jemnom, klzkom tele. Naozaj nevšedný zážitok!

obnovy a znovusprístupnenia tohto industriálneho dedičstva. Dnes sú tu „Nové Vítkovice“, ktoré podaktorí nazývajú aj ostravskými Hradčanmi. Veď naozaj, zhrdzavené monštrá sa dvíhajú k nebu ako gotické katedrály. Avšak stále je tu cítiť silný genius loci, na mňa to hlavne zapôsobilo, keď sme sa ocitli v útrobach vysokej pece. Kedysi sa tu vyrobilo až 1200 ton surového železa a pec bývala rozpálená až na 1500°C. Výťahom, ktorý predtým prevážal suroviny, sme sa vyviezli na vyše 20-metrovú nadstavbu vysokej pece. Sklenená konštrukcia poskytuje úžasný výhľad a je tu aj malá kaviareň, pomenovaná podľa šprintéra Usaina Bolta, ktorý ju v minulom roku pokrštil. Náučná prehliadková trasa nám predstavila celý proces výroby surového železa, navštívili sme aj bývalé riadiace centrum s množstvom tlačidiel, ktoré navodzovalo pocit, že sa tu zastavil čas. Pozreli sme si aj priestory bývalého plynojemu, ktorý sa českému architektovi Josefovi Pleskotovi podarilo premeniť na multifunkčnú aulu Gong s flexibilným javiskom. Sála pojme až 1500 divákov. V areáli Dolných Vítkovic sa konajú rôzne akcie, najznámejším je však multizánrový hudobný festival Colours of Ostrava, ktorý dokazuje, že Ostrava

už dávno nie je len čierna, ale pestrofarebná. To napokon veľmi dobre vidno aj v ďalších priestoroch komplexu – v Malom a Veľkom svete techniky, kde sa možno nielen oboznámiť s najvýznamnejšími svetovými objavmi vo vede a technike, ale hlavne sa tam dá experimentovať a – na rozdiel od múzeí – všetkého sa dotýkať. Ani my sme neodolali, najviac sme sa pobavili, keď sme sa nechali zelektrizovať, až nám z toho stáli vlasy dupkom! Je to úžasné, že sa tu takto znovuobjavila energia, ktorá pred viac ako 20 rokmi vyhasla...

Významní rodáci

Počas cesty po Moravsko-sliezskom kraji ma prekvapilo, koľko známych osobností sa tu narodilo: napr. zakladateľ genetiky J. G. Mendel, politik a filozof F. Palacký, z novodobej histórie: speváčky M. Rottrová, H. Zagorová, I. Bittová a V. Špinarová, pesničkár J. Nohavica, herec V. Brodský, režisérka V. Chytilová, športovci E. Zátopek a I. Lendl, kardinál F. Tomášek... Vo výpočte by sme naozaj mohli ešte dlho, dlho pokračovať. My sme, aj keď len letmo, stihli Hukvaldy – rodisko hudobného skladateľa Leoša Janáčka, ale hlavne mestočko Příbor (Freiberg), kde sa v roku 1856 narodil Sigmund Freud, pôvodne Sigismund, k tomu ešte Schlomo po dedkovi a Simcha, čo v hebrejčine znamená „radosť“, teda presne to, čo nemecké Freud. Rodina Freudovcov obývala dom č. 117, bývala tu však len tri roky, kvôli lepším podmienkam pre obchod s vlnou sa rozhodli presťahovať do Viedne. Freud neskôr často na svoje rodisko spomínal, samozrejme len v dobrom, ako to býva, keď človek spomína na detstvo. Jemu ostali v pamäti hlavne púpavové lúky, vychovávateľka Monika Zajícová a uličky, v ktorých sa hrával. No a ešte jedna dôležitá spomienka ho viazala k rodnému mestu. Freud si dopisoval so svojim kamarátom Emilom Flussom, synom bohatého pána továrnik. Keď mal 16 rokov, trávil v tejto rodine prázdniny, no a samozrejme sa tu po prvýkrát zamiloval (do kamarátovej sestry Gisely). Viac sa už ale do rodného mesta nevrátil... Takmer celý život strávil Sigmund Freud potom vo Viedni, najdlhší čas žil v dome č. 19 na Berggasse, kde mal aj svoju pracovňu, dnes je tam múzeum. Jeho slávny gauč tam ale nenájdete, ten sa nachádza v dome v Londýne, kam sa Freud vysťahoval v roku 1938. Nevadí, na replike tohto gauča si možno aspoň chvíľu poležať pred jeho rodným domom v Příbore. A ani sa netreba báť, že sa tento kus nábytku prelomí pod ťarchou všetkých tých problémov, komplexov a starostí, pretože je vyrobený z medi. V rodnom dome nie je sice žiaden nábytok, ale nájdete tu zaujímavú multimediálnu expozíciu, poňatú s typickým českým humorom – na malých stoličkách a v šuplíkoch sú uvedené nielen Freudove citáty, ale aj karikatúry obľúbeného českého karikaturistu Vladimíra Jiránka.

Sladké pokušenie Marlenka

Prvú kaviareň vo Viedni otvoril arménsky obchodník Johannes Diodato v roku 1865. Podobne to bolo i v Prahe, kde v 17. storočí naučil Pražanov piť kávu jeho krajan Georgius Deodatus, ktorý ju vraj roznášal v džezve na hlave. Jeho podobizeň visí na stene vo

vstupnom foyer veľkého podniku, kde sa vyrába sladká medová torta Marlenka. Určite ju všetci poznáte, ponúka sa v niektorých viedenských kaviarňach a zabalenú v úhladnej krabičke si ju môžete zakúpiť vo viacerých slovenských supermarketoch. Aj táto torta má svoj pôvod v ďalekom Arménsku. Gevorg Avetisjan pracoval ako interiérový dizajnér v Jerevane. Keď prišla kríza a v Náhornom Karabachu vypukla vojna, Gevorg sa zbalil s tým, že odíde do Prahy, vystúpil však so svojou rodinou a kuframi na stanici v Ostrave a napokon sa ocitol vo Frýdku-Místku. Tu začal podnikáť v rôznych oblastiach, ale nedarilo sa mu. Jedného dňa, keď sedel na lavičke v parku a uvažoval nad návratom do svojej domoviny, všimol si pokrivený kríž na neďalekom kostolíku. Vtedy si povedal, že ho opraví, ak aj Boh pomôže jemu. Bar, ktorý prevádzkoval, sa zrazu rozbehol a on svoj sľub dodržal. Neskôr prišla za Gevorgom na Moravu aj jeho sestra Hasmik. Dlhší čas si nevedela zohnať prácu. Jej brat si spomenul na tortu, ktorú zvykli piecť v ich rodine. Hasmik napiekla niekoľko kusov a Gevorg ich začal ponúkať po okolitých kaviarňach. Išlo to ťažko, ale súrodenci sa nevzdávali. Až jedného dňa prišla z Ostravy objednávka na sto kusov! Týmto dňom sa medová torta, ktorú podnikavý Armén nazval podľa svojej matky a dcéry (jej podobizeň nájdete aj na obale), vydala na svoje víťazné faženie. Jej úspech je podmienený nielen chuťou a originálnou starou receptúrou, ale aj zložením (kvalitný prírodný materiál – mesačne sa spotrebuje 7 ton medu!) a dlhou trvanlivosťou. Cez sklenený balkón sa dá sledovať výroba na linke zhotovenej presne na mieru, vyzerať to tam ako v laboratóriu, všetci pracovníci majú na sebe biely pracovný odev ako doktori a na hlavách igelitové bledomodré čepce. Súčasťou prehliadky je, samozrejme, aj ochutnávka. Na tanierik nám naložili nielen tortu, ktorú tvorí päť vrstiev medovo-orechového cesta a medovo-mliečny krém, ale aj iné sladké pokušenia: medové guľky a ich kakaové obdoby, pachlavu či napoleonky (tie mi chutili najviac). K zákuskom patrí aj káva. Pán Gevorg sa zrejme inšpiroval svojimi dávnymi krajinami a rozhodol sa vybudovať sieť vlastných kaviární s vlastnou tortou i vlastnou kávou (ale musím sa priznať, že tá mi nechutila, popri tých všetkých sladkostiach mi pripadala kyslá). Aj tak sa mi zdá neuveriteľné, že v podstate s jedným produktom dobyla firma svet, veď dnes sa Marlenka vyváža až do 40 krajín. Steny návštevníckeho centra zdobia početné fotografie pána Gevorga s jeho tortou a s najznámejšími českými celebritami, prezidentmi, politikmi a inými osobnosťami.

Generál Laudon

Nič vám to meno nehovorí? Možno ale poznáte pesničku, ktorá v susedných Čechách doslova zľudovala: „Generál Laudón jede přes vesnici, generál Laudón jede přes ves, jede přes vesnici, má bílou čepici...“ Ešte stále sa nechytáte? Tak potom keď najbližšie pôjdete vo Viedni okolo sochy Márie Terézie, všimnite si jednu zo štyroch jazdeckých sôch – tú, čo je bližšie k Hofburgu a k Prírodovednému múzeu. To je Ernst Gideon von Laudon (1717 – 1790). Svoju vojenskú kariéru začal už ako 15-ročný. Po prvýkrát sa výrazne presadil počas sedemročnej vojny, ale jeho najväčším úspechom bolo, keď Rakúšania pod jeho velením v roku 1789 dobyli pevnosť Belehrad a porazili Turkov. Z Laudonovho mena pochádza aj zvolanie „Himmellaudon!“, ktoré údajne kričali vydesení pruskí vojaci, keď sa k nim blížil tento generál so svojím vojskom. Návrat rakúskej armády bol impozantný, Laudona všade vítali ako hrdinu, bol mu udelený titul generalissima a vrchného veliteľa rakúskeho vojska. Aj cisár Jozef II. ho pozdravil ako belehradského víťaza a udelil mu Veľkokríž Rádu Márie Terézie s briliantovou hviezdou (toto vysoké vyznamenanie, spolu s inými generálovými osobnými predmetmi, sú vystavené vo Viedni v Heeresgeschichtliches Museum). Nikto vtedy netušil, že obom ostával už len posledný rok života, Laudonovi dokonca len polrok. Počas ďalšej vojenskej výpravy dostal horúčky, ktorým podľahol v Novom Jičíne. V dome č. 45, kde generál Laudon zomrel, je dnes jeho múzeum, ktoré zábavnou formou prevedie návštevníkov cez všetky etapy života tohto vojenského vodcu. Ani my sme nevynechali možnosť zatrieľať si z dela na belehradskú pevnosť Kalemagdan a podozvedieť sa rôzne zaujímavosti z bitky s Osmanskou ríšou. Ale Nový Jičín je známy aj niečím iným.

Namierené na belehradskú pevnosť. Už len vystrelit!

Tak ktorý si vyberiete?

Pamätáte si na hodiny zemepisu, keď sme museli stáť pred mapou Československa, ukazovať na nej mestá a rozprávať, aký priemysel sa tam rozvíja? Potravinársky a strojársky bol skoro všade, ale mne sa najlepšie pamätali tie mestá, ktoré mali nejakú výnimočnú výrobu, ktorá inde nebola. A to bol aj Nový Jičín a jeho TOvárna NA Klobouky, čiže TONAK. V dome na Masarykovom námestí, kde zomrel generál Laudon, je preto časť expozície venovaná aj klobúkom. Okrem oboznámenia sa s technológiou výrobného procesu má hádam najväčší úspech pre deti kútik, kde sa premietajú rozprávky Bob a Bobek – o kráľkoch z klobúka, a pre dámy miestnosť, kde si môžu skúšať jeden klobúk za druhým. Ale je to zábavka nielen pre ne, pretože sú tam aj klobúky pánske! Spolu až vyše 300 rôznych pokrývok hlavy, takže aj na tú vašu sa nejaká určite nájde! Na záver sprievodkyňa ešte priamo pred nami na stroji vylišovala miniklobúčik z filcu a podobne ako aj ostatní návštevníci aj my sme dostali balíček s takýmto malým klobúčikom a rôznymi ozdôbkami, ktorými si ho môžeme ozdobiť podľa vlastnej fantázie.

JOZEF CÍGER HRONSKÝ

Začiatkom tohto roku sme si pripomenuli 120. výročie narodenia učiteľa, redaktora, spisovateľa, výtvarníka, projektanta, tajomníka a správcu Matice slovenskej i zakladateľa Zahraničnej Matice slovenskej v Buenos Aires Jozefa Cígera Hronského.

Narodil sa 23. februára 1896 do rodiny stolára Petra Pavla Cígera a jeho ženy Jozefíny ako druhé dieťa.

Prvé štúdiá absolvoval v rodnom Zvolene, neskôr v Krupine. Štyri roky navštevoval Maďarský kráľovský štátny učiteľský ústav v Leviciach. Svoje prvé pedagogické snahy vyvíjal v Horných Mladoniciach a v Senohrade. Tu uzavrel manželstvo s Annou Valériou Ružinákovou, dcérou majiteľa krupinskej kníhtlačiarne.

Po vojne sa zamestnal ako učiteľ v Krupine, neskôr v Kremnici a Martine. Popri tom sa venoval zakladaniu a redigovaniu časopisov. V Krupine spolupracoval s Pavlom Bujňákom pri založení regionálneho časopisu Hontiansky Slovák, ktorého stránky mu ponúkli priestor na prvé literárne pokusy. Na mešťianke v Kremnici zase s Jaroslavom Kejzlarom založil edíciu Mládež a redigoval časopis pre deti Slniečko.

Hronský s manželkou a synom Jurajom

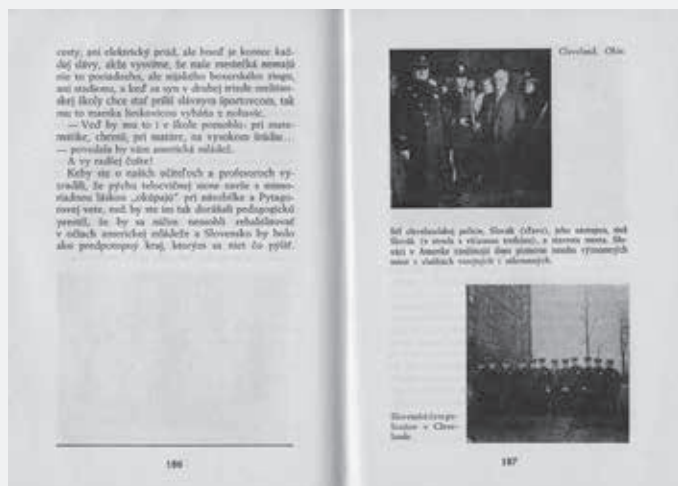
Osudovým momentom v živote Hronského bola návšteva Štefana Krčméryho, vtedajšieho matičného tajomníka, ktorý mu ponúkol publikačný priestor v Slovenských pohľadoch. Hronský sa onedlho natrvalo odsťahoval do Martina. Tam sa popri literárnej tvorbe naplno venoval matičnej činnosti. Zatiaľ len ako člen Matice slovenskej, no neskôr už aj ako jej zamestnanec – tajomník. Dňa 27. februára 1933 bol zvolený za správcu Matice slovenskej, ktorú počas svojho pôsobenia priviedol na nebyvalý stupeň rozvoja a prosperity a naplno rozvinul jej vydavateľskú a výskumnú činnosť.

V rokoch 1935 až 1936 naplánoval cestu matičnej delegácie za slovenskými vysťahovalcami a krajaňskými organizáciami. Viac ako 40 000 kníh, tisícky obrázkového a textového materiálu,

trojrozmerný materiál i prvé slovenské filmy priniesla matičná delegácia na čele s Hronským do 98 miest na území Kanady a USA. V tomto období založil Hronský novú tlačiareň Neografia, ktorá bola v tom čase najvýkonnejšou a najmodernejšou tlačiarňou na Slovensku, čím sa zaslúžil o rozvoj vydavateľskej činnosti. Okrem toho stál pri vzniku Slovenského komorného divadla, Matičného rozhlasového vysielača či Slovenskej národnej knižnice.

Hronského tvorivé snaženia však negatívne ovplyvnila trpká úsťosenosť. V septembri roku 1944 ho povstalecké orgány zatkli, obvinili z protištátnej činnosti a z kolaborácie s fašizmom a uväznili. I napriek tomu, že bol na druhý deň prepustený, na rodnej pôde sa prestal cítiť bezpečne. Rozhodnutie opustiť Slovensko bolo pre neho mimoriadne náročné. Z Martina do Bratislavy odišiel s najbližšími spolupracovníkmi koncom januára 1945, odkiaľ riadil činnosť Matice slovenskej a Neografie ešte v marci, kým si myslel, že sa bude môcť vrátiť. Nakoniec sa rozhodol zo Slovenska odísť.

So skupinou spolupracovníkov prešiel Rakúskom, Bavorskom a dostal sa do Talianska. Rím ho očaril, ale súčasne v ňom prežíval aj ťažké časy. Predstavitelia

Dvojstránka z cestopisu Slovenskou Amerikou

Jedna zo známych kníh pre deti

LEPŠIE ZAŽÍHAŤ SVETIELKO, AKO PREKLÍNAŤ TMU

Z filmu Sokoliar Tomáš, nakrúteného podľa Hronského novely

Strieborná minca na počesť 100. výročia narodenia J. C. Hronského

Uloženie telesných pozostatkov J. C. Hronského a jeho manželky na Národnom cintoríne v Martine

osobnosť občiansky, politicky i umelecky plne rehabilitovaná. Znova a v úplnosti začalo vychádzať jeho literárne dielo. V roku 1993 boli jeho pozostatky za spolupráce Matice slovenskej prevezené na Národný cintorín do Martiny.

V jeho dome v Martine, ktorý si dal postaviť podľa vlastného návrhu, zriadila Matica slovenská stálu expozíciu, ktorú rok čo rok navštívi niekoľko tisíc žiakov a študentov z celého Slovenska i z mnohých krajín Európy. V priestoroch domu sídli aj Krajanské múzeum a Ústredné pracovisko Matice slovenskej pre styk a spoluprácu so zahraničnými Slovákmi. ■

Spracovala Martina Víglašská

Použitie zdroje:

PhDr. Zuzana Pavelcová, Riaditeľka Krajanského múzea Matice slovenskej v Martine

<http://referaty.aktuality.sk/jozef-ciger-hronsky-zivot-a-tvorba/referat-12959>

československých orgánov opakovane žiadali taliansku vládu o Hronského vydanie, preto bol nútený žiť v ústraní. Manželka so synom bývali v Ríme, on žil začas u priateľov v Assisi a v Oriolo Romano. V Ríme sa venoval literárnej a výtvarnej tvorbe. Práve perokresby a akvarely sa stali Hronského zdrojom príjmov a prostriedkom na prežitie. V januári 1948 ho zatkla talianska polícia a takmer dva týždne ho väznili. Po tomto zážitku bol donútený vycestovať do Argentíny, ktorá prijímala cudzincov. Do Argentíny sa doplavil koncom februára 1948, najprv žil s rodinou v Buenos Aires a po polroku sa usadili v Lujáne. Prvý polrok v cudzine bol pre Hronského naozaj ťažký. Zamestnať sa mu podarilo až po niekoľkých mesiacoch v textilnej fabrike u flámskeho veľkopodnikateľa v neďalekom mestečku Jauregui. Pracoval v technickom a projektovom oddelení, kde kreslil dekoratívne návrhy na textílie, vreckovky, záclony a gobelíny. Postupne sa vypracoval na všestranného výtvarníka a projektanta. V priemyselnom areáli navrhol kaplnku majiteľa fabрики, výtvarne riešil jej interiér a vitráže na okná. V mestečku Jauregui aj v súčasnosti slúži ako miesto posledného odpočinku miestny vybudovaný podľa Hronského projektu. V roku 1951 si Hronský otvoril súkromnú školu kreslenia a maľovania, ktorú viedol až do smrti, a založil si vlastnú keramickú dielňu, v ktorej vypaľovali užitočné a dekoratívne predmety. V Lujáne sa aktívne zapájal do slovenského emigrantského kultúrneho života. Pracoval v Slovenskom kultúrnom spolku, stal sa čestným predsedom Spolku slovenských spisovateľov v zahraničí a predsedom Slovenskej národnej rady v zahraničí. V roku 1959 založil Zahraničnú Maticu slovenskú. Jej prvého výročia sa už nedožil. Zomrel 13. júla 1960 a bol pochovaný na cintoríne v Jauregui. Po páde komunizmu bola jeho

osobnosť občiansky, politicky i umelecky plne rehabilitovaná. Znova a v úplnosti začalo vychádzať jeho literárne dielo. V roku 1993 boli jeho pozostatky za spolupráce Matice slovenskej prevezené na Národný cintorín do Martiny.

TVORBA

Próza:

1923 U nás
1925 Domov
1927 Žltý dom v Klokoči
1929 Medové srdce
1930 Prorocstvo doktora Stankovského
1932 Chlieb
1932 Podpolianske rozprávky
1933 Jozef Mak
1933 Tomčíkovci
1934 Sedem srdc
1938 Jarný vietor a iné rozprávky
1939 Na krížnych cestách
1940 Cesta slovenskou Amerikou (cestopisná črta)
1940 Pisár Gráč
1944 Na Bukvomom dvore
1944 Šmáková muchá
1947 Tri listy
1947 Predavač talizmanov Liberius Gaius od Porta Colina
1948 Andreas Búr Majster
1960 Svet na Trasovisku
1997 Pohár z brúseného skla

Dráma:

1926 Firma Moor
1929 Červený trojuholník
1929 Návrat

Pre deti a mládež:

1924 Najmladší Závodský
1925 Kremnické povesti
1926 Janko Hrášok
1928 Pod kozúbkom
1930 Smelý Zajko
1931 Smelý Zajko v Afrike
1931 Zakopaný meč
1932 Budkáčik a Dubkáčik
1932 Sokoliar Tomáš
1932 Bronďove rozprávky
1932 Zábavky strýca Kurkovského
1933 Zlaté dážd
1934 Zlaté hodinky
1935 Strýcovo vrtielko
1936 Tri rozprávky
1937 Zlatovlasá sestra
1939 Budatínski Frgáčovci
1940 Tri múdre kozliatka
1941 Traja bratia

Cestopis:

1940 Slovenskou Amerikou

Publicistika:

1959 – 1960 Lepšie zažiť svetielko, ako preklínať tmú

Výtvarná tvorba:

Zázračný život Panny Márie Lujánskej (cyklus obrazov-vitráží)

Jozef Cíger-Hronský - Geboren am 23. Februar 1896 als zweiter Sohn von Zimmermann Peter Pavol Cíger und seiner Ehefrau Jozefína. Seine ersten Studien absolvierte er in seinem Geburtsort Zvolen, später in Krupina und Levice, wo er vier Jahre eine ungarische Lehrerbildungsanstalt besuchte. In Senohrad heiratete er die Tochter eines Buchdruckinhabers Anna Valéria Ružináková. Nach dem Krieg arbeitete er als Lehrer und widmete sich nebenbei der Herausgabe von Zeitschriften. 1933 wurde er zum Sekretär von Matica slovenská (dem nationalen Kulturinstitut der Slowakei mit Sitz in Martine), später deren Verwalter. Da er in den Einflussbereich der Slowakischen Volkspartei geriet, flüchtete er 1945 nach Argentinien. In Luján, wo er als Designer für eine Textilfabrik arbeitete, gründete er die ausländische Matica slovenská und war Vorsitzender des Slowakischen Nationalrats im Ausland und Ehrenvorsitzender des Vereins der Slowakischen Schriftsteller und Künstler im Ausland. Aufgrund seiner politischen Einstellung waren seine Werke in der kommunistischen Tschechoslowakei verboten – erst nach der Samtenen Revolution 1989 wurde er voll rehabilitiert.

(Vgl. Wikipedia)

Jana Gregor-Rogler

EISENSTADT

RÍŠA VÍL V SÍDLE ESTERHÁZYOVCOV

Eisenstadt znamená po nemecky Železné mesto. Celkom prvýkrát sa spomína v roku 1118 ako „castrum ferrum“, latinský názov teda súhlasí s dnešným pomenovaním a poukazuje na miestnu ťažbu železa a iných kovov. Ale písomná zmienka z roku 1264 ho uvádza ako „minor Martin“, po nemecky Kleinmartinsdorf a po maďarsky Kismarton. Čo má „malý Martin“ spoločné so železom? V spomenutom roku 1264 bola v tej oblasti postavená kaplnka zasvätená sv. Martinovi. Jeden románsky fundament z nej sa zachoval v presbytériu Dómu sv. Martina v Eisenstadte. Kým sa z Kaplnky sv. Martina stala katedrála, ubehli stáročia a svätý Martin, narodený blízko Burgennladských hraníc v Szombathely, sa v súčasnosti uctieva ako patrón diecézy aj celého Burgenlandu. Maliari ho zvečnili na oltárnych obrazoch, sú po ňom pomenované početné kostoly v celom kraji aj pramene v kúpeľoch. Každoročné oslavy sv. Martina dňa 11. novembra (tzv. Martinstag) sa stali tradíciou v celom Rakúsku. Deti v lampiónových sprievodoch spievajú piesne o sv. Martinovi, reštaurácie pozývajú na „Martinigansl“, martinskú hus, tak sa tradoval posledný deň pred pôstnym adventom. V názve mesta však Martin nezostal.

Fotografie: Jana Gregor-Rogler

Na Hlavnej ulici v Eisenstadte

V 14. storočí sa v meste usídlila uhorská šľachtická rodina Kaniczaiovcov. Rodina vybudovala sedem a pol metra vysoké mestské hradby s baštami a dvoma mestskými bránami. Súčasťou opevnenia boli aj múry františkánskeho kláštora. Vnútri opevnenia postavili hrad so štyrmi vežami a s vodnou priekopou. Nazvali ho „Eysenstat“, teda nedobytný, silný ako železo. Pomenovanie „Eisenstadt“ mestu zostalo, iba pravopis sa zmenil. Zo silných múrov sa však veľa nezachovalo, v 19. storočí boli zbúrané, napriek tomu časti obnovených hradieb, začlenené priamo do dvorov domov, možno na prechádzke mestom ľahko objaviť.

Tak sa pôvodne prevažne roľnícke sídlisko postupne rozvinulo z troch paralelných ulíc (dnešnej Hlavnej, Farskej a Haydnovej ulice) na hlavné mesto Burgenlandu, hoci najmenšie v Rakúsku, len s 15 000 obyvateľmi.

Zostaňte ešte v minulosti a nezabudnime na rod Habsburgovcov, ktorý od roku 1445 Eisenstadt aj s hradom vlastnil, až kým ho nedaroval Esterházyovcom.

Zakladateľ magnátskeho šľachtického rodu Esterházyovcov sa narodil v Galante

V roku 1622 prešlo panstvo Eisenstadt do držby Mikuláša Esterházyho. Barón, neskorší gróf Mikuláš Esterházy de Galantha (1583 – 1645), ako napovedá prídomok, sa narodil v Galante. Esterházyovci vlastnili takmer celú Galantu už od roku 1421 a uvádzali si ju v prímení. Kaštieľ, ktorý Esterházyovci v 17. storočí v Galante postavili a v 19. storočí prestavali v neogotickom slohu, je v rekonštrukcii. Renesančný kaštieľ, ktorý tiež dali postaviť, je otvorený verejnosti a slúži ako vlastivedné múzeum.

Mikulášovi Esterházyovi sa jeho diplomatickým konaním podarilo z malej šľachtickej rodiny vytvoriť magnátsky rod, preto sa pokladá za zakladateľa. Ako protestant prestúpil na katolícku vieru a prejavoval bezpodmienečnú vernosť cisárovi. Dostal titul grófa a cisár sa mu aj cisársky odmenil, daroval mu hrad Forchtenstein

aj Eisenstadt, obidva sú aj v súčasnosti vlastníctvom rodiny. Cisár tým ocenil pripravenosť Esterházyovcov poslať celé kontingenty vojakov na vlastné náklady do boja proti Turkom. Zároveň motivovali ostatných šľachticov svojím príkladom.

V roku 1625 vymenoval Ríšsky uhorský snem Mikuláša Esterházyho na zasadaní v Prešporku – Bratislave za palatína. To bola najvyššia štátna hodnosť kráľovského Uhorska.

Znova a znova bojovali aj samotní členovia rodiny proti tureckým vpádom. V bitke pri Veľkých Vozokanoch – Starom háji, pár kilometrov od Zlatých Moraviec, v roku 1652 položili život naraz štyria Esterházyovci, čo vyvolalo účasť celej monarchie. Turci boli vtedy porazení.

Gróf, neskôr knieža Pavol I. Esterházy de Galantha študoval v Trnave

Mikulášov syn gróf Pavol I. Esterházy de Galantha (1635 – 1713) sa narodil v Eisenstadte, študoval u jezuitov v Trnave. Po smrti prvej manželky sa oženil s Evou Thökölyovou z Kežmarku. Zdedil obrovský majetok po smrti brata Ladislava Esterházyho, ktorý padol v spomínanej bitke. Z dedičstva dal prestavať hrad, múry obložiť, miestnosti ozdobiť štukou a steny oživiť maľbami. Povolal skúsených známych majstrov z Viedne, ktorí pracovali aj pre cisára. Obranný hrad pretvoril na zámok. Mal zmysel pre umenie, hral na čembale, dokonca aj komponoval. Podľa otcovho príkladu sa tiež zapojil do boja proti Turkom, zastával funkciu cisárskeho poľného maršala. Odmenou cisára Leopolda I. mu bolo povýšenie do kniežacieho stavu. Na počesť povýšenia nechal Pavol I. vybudovať veľkú sálu – dnešnú Haydnovu sálu, ktorú maľbami vyzdobil Carpofofo Tencalla. Pôvodné stropné fresky, ktoré stvárňujú Amora a Psyché, sa zachovali dodnes.

Titul knieža potom dedil vždy prvorodený syn Esterházyovcov. Kniežacia rodina si zvolila za svoje hlavné sídlo Eisenstadt, a preto ho aj reprezentatívne prepychovo zariadila.

Knieža Pavol II. Esterházy de Galantha (1711 – 1762) preukázal rovnakú vernosť Habsburgovcom ako jeho predkovia a podporoval cisárovnú Máriu Teréziu vo vojnových ťaženiach. V sedemročnej vojne od roku 1756 bojoval ako generál kavalérie, ale po dvoch rokoch sa stiahol z tejto služby a staral sa o humanitárne a kultúrne záležitosti. So svojou manželkou Máriou Annou vkusne doplnili zariadenie zámku podľa vtedajšej módy a privedli do Eisenstadtu lotrinských umelcov.

Joseph Haydn – verný služobník Esterházyovcov, koncertoval aj v Bratislave

Knieža Pavol II. zamestnal Josepha Haydna vo svojom dvornom orchestri. Hudobník zotrval v službách rodiny Esterházyovcov vyše štyridsať rokov. V Eisenstadte skomponoval väčšinu svojich diel.

Knieža Mikuláš II.

Mesto je s jeho menom spojené takmer na každom kroku, preto sa mu hovorí aj Haydnstadt. V barokovom dome na ulici Joseph-Haydn-gasse, v ktorom dvanásť rokov býval, je dnes múzeum venované osobitne tomuto veľkému rakúskemu skladateľovi. S esterházyovským orchestrom koncertoval aj v bratislavskom Grassalkovičovom paláci. Josephovi Haydnovi sme sa osobitne venovali v Pohľadoch v roku 2009 pri spomienke na 200. výročie jeho smrti.

Pavol II. nemal potomkov, nástupcom sa stal jeho brat knieža Mikuláš I. Jozef Esterházy de Galantha (1714 – 1790). Nazývali ho „milujúci prepych“. Josepha Haydna vymenoval za najvyššieho kapelmajstra na dvore. Malý lovecký zámok v dnešnom Fertóde v Maďarsku prestaval na krásny zámok Esterháza s barokovou záhradou. Tejto letnej rezidencii sa hovorilo uhorský Versailles. Mikuláš I. usporadúval v Esterháze okázalé slávnosti, Haydnove koncerty a raz prekvapil cisárovnú Máriu Teréziu, ktorá tam zavítala ako hosť, jazdou na saniach po soľou posypaných cestách. Nakúpil obrazy slávnych maliarov nesmiernej hodnoty. Väčšina z nich sa dnes nachádza v Maďarskej národnej galérii. Niet divu, že sa mu podarilo zanechať 3,8 miliónov guldenov dlžoby svojmu synovi a následníkovi Antonovi I. Mikulášovi Esterházymu (1738 – 1794).

Anton I. Mikuláš zaviedol šetriaci režim, čo viedlo aj k rozpusteniu dvornej kapely pod vedením Josepha Haydna, hoci v Esterháze s Haydnovým dielom vyrastal. Na druhej strane, zámok v Eisenstadte doplnil o strážne budovy a stajne s ušľachtilými koňmi a veľkolepými kočmi. Sú to budovy s kolonádami stojace oproti zámku, v súčasnosti v nich ponúkajú esterházyovské víno, v zadnej časti je nenápadný vchod do tržnice, kde burgenlandskí roľníci predávajú miestne produkty.

Červený salón...

... a Haydnova sála v zámku Esterházyovcov

Knieža Mikuláš II. Esterházy zamestnal Jána Nepomuka Hummela, rodáka z Bratislavy

Ďalšie úpravy urobil knieža Mikuláš II. Esterházy de Galantha (1765 – 1833) s pomocou architekta Charlesa Moreau. K veľkej sále dobudoval záhradnú sálu, tá pokračovala kolonádou na záhradnej strane. Rozšírenie zámku o dve mohutné krídla sa mu nepodarilo zrealizovať, ale anglickú záhradu s leopoldínskou svätýňou, Leopoldinentempel, oranžériou, vodopádmí, rybníkom, skleníkmi obdivovali už jeho súčasníci. Mikuláš II. opäť prijal do služieb staršieho Josepha Haydna, na ktorého mal u starého otca v Esterháze pekné spomienky. Manželke kniežaťa, jemnej a vďaka svojej kráse ospevovanej Marii Hermenegilde, rodenej Liechtenstein, venoval Haydn každoročne k meninám svoje symfónie. V dvornej kapele zamestnal Mikuláš II. aj Haydnovho nástupcu Johanna Nepomuka Hummela, bratislavského rodáka.

Mikuláš II. sa na svojich hornouhorských panstvách venoval chovu oviec. Ovčia vlna sa stala najvýznamnejším finančným prínosom Esterházyovcov. Na vyše 430 000 hektároch v 29 panstvách pracovalo okolo 360 000 poddaných, medzi nimi aj Slováci. Mikuláš II. sa stal jedným z najbohatších mužov Európy. Verejnosť ohromil na korunovácii Juraja IV. v Londýne. Mal na sebe legendárnu briliantovú uniformu. Sir Walter Scott o tom napísal: „leskne sa ako galaxia“. Klenoty boli neskôr vydražené v Londýne, kúpil ich diamantový kráľ Charles Lewis Tiffany.

Leopoldínska svätýňa v zámockom parku

Ďalším kniežaťom, ktorý sa so svojou manželkou nasťahoval do zámku Eisenstadt, bol knieža Mikuláš IV. (1869 – 1920). On a jeho manželka Margit, rodená grófka Czirákyová, zaviedli na zámku elektrinu, zmodernizovali sanitárne zariadenia, tým sa postarali o pohodlie.

Keď iba 19-ročný Pavol V., posledný knieža Esterházy (1901 – 1989), v roku 1920 prebral dedičstvo, rozhodol sa pre maďarské občianstvo a do konca 2. svetovej vojny sa mu podarilo majetky konsolidovať.

Čo zostalo z esterházyovskej ríše víl v súčasnosti?

Johann Wolfgang Goethe opisuje v prvom zväzku svojich pamätí z roku 1811 „esterházyovskú ríšu víl“ pravdepodobne preto, že v ňom taký pocit vyvolával majetok, umelecké zbierky a slávnostná dekorácia na zámku za kniežaťa Mikuláša I. z rodu Esterházyovcov. Po období strát a vojnách, keď si zámok zobrala do nájmu spolková krajina Burgenland a súkromná nadácia Esterházy postupne zrealizovala citlivú prestavbu, znovu vystavuje kniežacie zbierky a pozýva na prehliadky s rôznymi témami.

Tematická prehliadka zámku „Apartmán kňažnej“ sa začína v Haydnovej sále, prslávanej svojou vynikajúcou akustikou. Popri obrazoch niektorých spomínaných Esterházyovcov a ich manželiek v apartmánoch kňažien objaví návštevník miestnosti, ktoré uchovávajú spomienky na návštevu cisárskeho páru Sisi a Františka

Zámok Esterházy

Jozefa I., ale aj zaujímavé kusy nábytku. Napríklad komodu na pánsku garderóbu so siedmimi zásuvkami, do ktorých komorník pripravil košeľe na každý deň, pričom 6. a 7. zásuvka – na sobotu a nedeľu – je priestrannejšia na slávnostnú garderóbu. Prehliadka sa končí v zámočkej kaplnke.

Josephovi Haydnovi je venovaná samostatná výstava v iných priestoroch zámku. Za osobitné vstupné sa dá vojsť aj do podzemia do najväčšieho rakúskeho múzea vína.

Po návšteve zámku si treba dožiť čas na prechádzku po HauptstraÙe, Hlavnej ulici mesta Eisenstadt, a obdivovať radnicu, fasády domov, medzi nimi sídlo slovenského konzulátu. Život a tradície obyvateľov Eisenstadtu a celého Burgenlandu sú veľmi pekne znázornené v Krajinskom múzeu (Landesmuseum).

Pár krokov do kopca smerom z centra mesta stojí za to zastaviť sa v pútnickom Kostole navštívenia Panny Márie „Bergkirche“. Je v ňom veľmi pôsobivá krížová cesta. Takmer 200 drevených sôch životnej veľkosti stvárnjuje kalváriu. Pútnik prechádza jednotlivými stanicami vnútri aj pomedzi strechy kostola. Napokon sa dostane do mauzólea Josepha Haydna, ktorého omše znejú v tomto kostole dodnes, preto ho domáci nazývajú aj Haydnkirche – Haydnov kostol.

Teraz si treba už len vybrať koncert, alebo sa prihlásiť na náš júnový spolkový výlet do Eisenstadtu. ■

Pramene:

„Schloss Esterházy“

Súkromná nadácia Esterházy Betriebe GmbH, 2014.

„Das Appartement der Fürstin“

Súkromná nadácia Esterházy Betriebe GmbH, 2016.

„Extra Weinblatt“, Časopis Ordo Equerstris Vini Europae III/2015.

www.eisenstadt-tourismus.at/haydnkirche.html

www.esterhazy.at

Eisenstadt wird 1118 zum ersten Mal unter dem Namen „castrum ferrum“ erwähnt – schon der lateinische Name weist auf die Gewinnung von Eisen und anderen Metallen hin. 1264 wurde hier eine Kapelle des Hl. Martin erbaut, weshalb die Stadt auch bekannt war als Kleinmartinsdorf. Die Kapelle wurde zur Kathedrale, der in der Nähe geborene Hl. Martin ist inzwischen zum Patron der Diözese und des gesamten Burgenlands geworden. Im 14. Jh. siedelte sich die Adelsfamilie der Kaniczaier an, welche die Stadtmauern sowie die Burg errichten ließen. So wurde aus der ländlichen Siedlung die uneinnehmbare Stadt Eisenstadt – die heutige Landeshauptstadt vom Burgenland. 1622 erhielt Baron, später Graf Nikolaus Esterházy de Galantha (1583 – 1645) die Stadt und die Burg Forchtenstein als Geschenk vom Kaiser, um seine Treue zu würdigen. Nikolaus' Sohn Graf Paul I. Esterházy de Galantha (1635 – 1713) wurde von Kaiser Leopold I. Zum Dank für seinen Einsatz im Kampf gegen die Osmanen in den Fürstenstand erhoben – die Fürstenfamilie machte Eisenstadt zu ihrem Sitz und gestaltete die Befestigungsburg zum repräsentativen Schloss um. Während seiner 40-jährigen Dienstzeit im Hoforchester komponierte Joseph Haydn gerade in Eisenstadt den Großteil seiner Werke.

Ingrid Žalneva

CHILL OUT PO SLOVENSKY

Prvé stretnutie Chill out sa konalo 14. januára 2016 – v čase, keď v Rakúsku i na Slovensku striedal jeden bál druhý, preto sme podujatie nazvali Vo víre plesovej sezóny. Na stretnutí sme si porozprávali o histórii plesov, napríklad o tom, aké to mali kedysi dámy ťažké, aby sa mohli dostať na toto veľkolepé spoločenské podujatie do Hofburgu, ale aj o tom, že ani cisár František Jozef to nemal také jednoduché, keď mal otvárať dvorný ples s prvou dámou monarchie po svojom boku. Ako vieme, jeho manželka Sisi bola radšej na cestách, a tak ju musela zastupovať najvyššia arcivojvodkyňa. Lenže tieto manželky najvyšších šľachticov boli vždy len dočasným riešením, pretože na rakúskom cisárskom dvore bola zložitá situácia – arcivojvoda Otto zomrel, cisárov syn Rudolf spáchal samovraždu a synovec Franz Ferdinand si manželku vybral z neurodzeného rodu... Ale plesalo sa ďalej, na amerického veľvyslancu v 60. rokoch 19. storočia to urobilo taký dojem, že vo svojej depeši napísal, že Viedeň je mesto, kde sa vzhľadom na počet obyvateľov

málo číta, ale o to viac tancuje. Aj dnes sa tu koná takmer 400 plesov počas jednej sezóny. Ukázali sme si najlepšie viedenské plesové adresy a nezabudli sme ani na plesovú etiketu a oblečenie. A keďže si takáto významná udalosť vyžaduje aj špeciálne líčenie, na našom

stretnutí boli aj odborničky na krásu **Darina Gergelyová** a **Juliána Dubcová**, kozmetické poradkyne Mary Kay, ktoré nám poradili a názorne na modelke Zuzke – našej členke – ukázali, ako na to. Pripravili pre nás aj test osobnosti podľa našich pier a po peelingu na rukách, urobeným pod ich odborným dohľadom, sme sa vytešovali z hodvábného pocitu našich rúk. Na záver sme si ešte nostalgicky pospomínali na naše plesy Viedenských Slovákov...

Na druhom stretnutí – 3. marca sme mali hosťa, aký ešte v našom spolku nebol. Z jednoduchého dôvodu: nemáme bezbariérový prístup. Napriek tomu sa podarilo dostať do našich priestorov sympatického mladého muža, reprezentanta Slovenska v tenise na vozíku **Tomáša Masaryka**. S humorom a nezlomným optimizmom nám porozprával o svojich dvoch životoch. Ten prvý bol do jeho 22. roku, keď na vysokej škole

Tomáša Masaryka pozvala do spolku naša športová referentka Slávka Vančová (vpravo)

Juliána Dubcová (vľavo) a Darina Gergelyová pripravujú našu modelku Zuzku na slávnostné večerné líčenie

Foto: Ingrid Žalneva

vyštudoval trénerstvo, venoval sa hlavne futbalu a mal naštartovanú sľubnú športovú kariéru. Druhý život sa pre Tomáša začal dva týždne po promóciách, keď došlo k tragickej autonehode, po ktorej sa tri týždne čakalo, či bude Tomáš vôbec žiť. Jeho zdravotný stav sa síce pomaličky zlepšoval, ale Tomáš ostal na vozíku. Cesta k tomu, aby sa z neho opäť stal športovec, i keď handicapovaný, bola neľahká a poriadne dlhá. Všetci sme obdivovali Tomášovu húževnatosť, vďaka ktorej dokáže nielen hrať tenis, ale viesť normálny život. Tomáš chodí medzi ľudí, jazdí autom, pracuje, služobne, ale i ako športovec často cestuje, neraz aj do exotických krajín, oženil sa, vychováva dve deti. A hlavne každú vetu, aj v našej mailovej korešpondencii, začína vetou: „Žiaden problém...“ Kiež by to bolo nákazlivé! „Záleží na sile vôle a osobnosti. Ako si človek život zariadi, tak ho prežije. Ja sa o to snažím neustále s úsmevom,“ veselo povedal na záver nášho stretnutia Tomáš Masaryk. ■

Po skončení besedy sa hádam každý chcel odfotiť so sympatickým paralympionikom

Fotografie: Michal Havrlent

Na besedu prišli nielen tenisti

Milé malé sovičky,

háďajte, prečo som vás takto oslovila? Mohla som vás nazvať aj milé naše kuriatka alebo milí naši zajkovia.

Celkom by ma zaujímalo, či sa v každom jazyku používajú mená zvierat a ich zdobneniny na vyjadrenie lásky a náklonnosti. Niektorí ľudia sú so zvieracími menami spojení na celý život.

Na Slovensku napríklad žije vyše štyritisíc ľudí s priezviskom Zajac, Zajacová. Určite sa nevyhnú veselým poznámkam: No, počkaj, Zajac alebo Zajko-Bojko.

Priezvisko Zajac je rozšírené po celej zemeguli a mnohí smeli zajkovia, nielen ten rozprávkový zajko od Jozefa Cigera Hronského, sa vo svete preslávili ako univerzitní profesori, vedci, právnici, futbalisti a hokejisti.

Na Slovensku sa najčastejšie stretneme s priezviskom Horváth. Napríklad v Taliansku je najpoužívanejším priezviskom Rossi, v Španielsku Garcia, v Nemecku Müller, v Maďarsku Nagy a v Čechách Novák.

Čo myslíte, ako je to v Rakúsku? Berger, Gruber, Maier či Hase?

Aby ste háďanie nemali také ťažké, prezradím vám, že sa tak volá aj známa slovenská operná speváčka!

Vaša Ela

P.S.: Jedna moja žiačka sa volá Samstag. Viete si predstaviť, keby sa vydala za pána Sonntaga a nechala si dvojité meno? To by sa obaja manželia mohli rovno volať Weekend, nie?

KEĎ SA STRETNÚ SOVY, SOVIČKY...

Milí rodičia, detičky-sovičky,

už veľa, veľa sobôt počuť v spolku SOVA veselý detský spev. Najmä keď sa tam stretnú najmenšie deti na hodinách hravej slovenčiny. Pani učiteľka Cilka Kerschová pre škôlkarov zložila milé a nákazlivé pesničky. V jednej z nich sa spieva – keď sa stretnú sovy, sovičky a výry, nálada je dobrá, každý to vraví...

Staršie deti si pospevujú pesničky, v ktorých – slovenčina naša je ako sladká kaša, tak sa do nej všetci spolu s chuťou pustíme... A tí najstarší vám zarecitujú, že – slovenčinu učíme sa všetci ostošeť, dĺžne a mäčkene už nezabudneme. A vybrané slová vieme takmer naspamäť... K poslednému citátu musím dodať, že to ešte nie je celkom pravda, ale usilovne a vytrvalo na tom pracujeme.

V spolku nám rastú dokonca aj malí slovenskí básnici. Čo poviete na básničku o snehuliakovi, ktorú napísala malá Zuzka:

Pred domčekom stojí a ani sa nehne.

Úsmieva sa na každého milo a pekne.

Miesto úst má žalude, šišky ako gombíky.

Veselo nám s ním bude.

Halúzka ako nos. Kto je ten náš hosť?

Na hlave má baretku bielu. Jasné, že zo snehu!

V rukách starú metlu má a v noci, až sa zotmie,

ňou potajomky sneh z chodníka odmetá.

Dúfam, že s nami ešte dlho vo svojom bielom

šate zostane.

Veď ak ho Dedko Mrázik poriadne pošteklí,

voda sa z neho nestane.

Áno, nálada v spolku je vždy výborná! Či na hodinách slovenčiny, alebo na nedeľných divadelných popoludniach. Vaša bohatá účasť na spolkových akciách SOVA nám odzrkadľuje vašu spokojnosť a motivuje k novým aktivitám.

Úžasná spolková atmosféra sa vytvorila aj počas mikulášskej besiedky začiatkom decembra. Nielen nádherné predvianočné divadielko z DJGT Zvolen Hľadá sa Mikuláš, ale aj vystúpenie snehových vločiek – slovenských detí 2. A triedy z Komenského školy pod vedením pani učiteľiek Márie Petrovičovej a Dagmar Mazákovej všetkých očarili. Takmer 300 spokojných a rozradostených detských i dospelých tvárí, to je fakt úžasný pohľad.

Nezabudnuteľné bolo decembrové bábko-vianočné pásmo pani Nelky Dušovej. Nesiem vám novinu, ktorým sme ukončili poslednú hodinu slovenčiny v roku 2015. V spolku sa zhĺklo toľko malých i veľkých divákov, že sme to museli využiť a v okamihu sme založili spevácky zbor slovenských mamičiek a ich milých detičiek. A potom sme pod vedením Cilky Kerschovej spievali a spievali spolu s Nelkou Dušovou, čo nám len dych stálo.

Takže, ak by ste potrebovali na december 2016 nejaký hudobný vianočný program pre firmu, školu a podobne, s nami môžete počítať.

Dobrú náladu sme si udržali až do nového roka a počas fašiangovej pirátskej párty sme motory vytočili na plné obrátky. Do spolku SOVA 10. januára priplávala ozajstná pirátska loď a za jej kormidlom stála veselá, gitarou i veľkým delom vyzbrojená pirátska kapitánka Kristínka Letková z divadla MAKILE z Bratislavy. Preplávali sme s ňou široké moria,

Fotografie: Elena Mandik

objavili vzdialené a zabudnuté ostrovy aj drahocenné poklady, spievali veselé pirátske pesničky, tancovali všetci spolu – piráti, víly, Zlatovlásky, Papagény, rytieri, čarodejníci, ježibabky, malí aj veľkí, sovy, sovičky, orly, aj veľké skalné výry. Do plachiet nám vial priaznivý vietor a ešte väčší sme si spravili sami – s našou farebnou záračnou plachtou. Zábava, smiech a šantenie nemali konca-kraja. Nikto ani nepomýšľal na odchod, hoci na druhý deň, v pondelok po prázdninách,

Kapitánka Kristínka Letková počas vystúpenia

už zase začínala škola. Tak sme napokon museli požiadať jedného z malých čarodejníkov o pomoc, aby nás všetkých, rozjarených a tancom rozbláznených, trochu schladil a odčaroval domov.

Čarodejníkovke schopnosti musím veľmi oceniť, lebo ako šibnutím zázračného prútika sme sa vo februári objavili v spolku SOVA znova. A akosi sme aj narástli – do počtu.

Najprv sme sa pomaličky rozmrazili spolu s Mariánom a Eliškou Gregoričkovcami

z divadla Bum Báč počas ich milého a poučného bábkového divadielka o Deduškovi Mrázikovi. Poobdivovali sme nádherné drevené marionetky aj zaujímavo vymyslené a spracované kulisy, v ktorých musí sedieť všetko presne na milimeter. Ani tenoraz nechýbal spev, tance, slovenské riekanky a rečňovanky, veselé pesničky a rozprávková zábava s farebnou čarovnou plachtou.

No, milí moji, musím povedať, že máte výbornú kondíciu!

A dobre si ju udržujte, lebo pre vás chystáme nové prekvapenia.

Od 2. marca sa k nám môžete pripojiť každú druhú stredu poobede od 16.00 do spoločných hier, zábavy a tvorivých dielní na hravých slovenských popoludniach. Príďte, určite neolutujete.

Naši odvážni mladí cestovatelia sa vybrali počas veľkonočných prázdnin na Slovensko, aby tam okrem iného ostrým sovím zrakom skúsených odborníkov skontrolovali, ako rastú stalagmity a stalagtity v Belianskej jaskyni. Verím, že im učarila aj snehová pokrývka v Tatrách. Určite nám o tom budú referovať v ďalšom čísle Pohľadov.

Čarujeme, čarujeme... žmurknutím na www.slovaci.at sa o našich čarovných slovenských aktivitách dozviete ešte oveľa viac. ■

Tešíme sa na stretnutia s vami!
Elena Mandík

Hodiny slovenčiny s Cilkou Kersch pokračujú v plnom prúde. Naša skupinka SOVIČAT sa poriadne rozrástla, z čoho máme veľkú radosť. Deti sú veľmi usilovné. Popri výučbe slovenčiny počúvame rozprávky, kreslíme, spievame, hráme sa, oslavujeme narodeniny, vytvárame rôzne umelecké diela...

Pani učiteľka Cilka

Pred Veľkou nocou si deti rôznymi technikami maľovali alebo ozdobovali veľkonočné vajíčka a po usilovnej práci sme si urobili piknik.

Lubomíra Wimmer-Pastorková

Naše výtvy

Maľovanie vajíčok si vyžaduje sústredenie

Príprava vajíčkového pikniku

Mladá chasa s veľkou čarovnou plachtou

Martin Jančuška

VIKTOR KRAVČENKO

ŽIL SOM POD ČERVENOU HVIEZDOU

Určite sa vám už stalo, že knihu, ktorú ste dostali ako dar, ste odložili do police, že si ju prečítate inokedy. Inokedy môže byť o rok, o dva, ako to bolo v mojom prípade. Kniha, ktorú mi podaroval priateľ, bola pomerne hrubá a vedel som, že ak ma zaujme, iné povinnosti pôjdu bokom najmenej na tri dni. Stalo sa presne tak. Nemohol som sa od nej odtrhnúť, pokiaľ som ju nedočítal. Príbeh Viktora Kravčenka tak rozrušil moju dušu a rezonuje vo mne s rovnakou intenzitou ako pred týždňom, keď som dočítal posledné stránky.

Titulná strana knihy

Čitateľovi ponúka osud sovietskeho občana, ktorú sa narodil v roku 1905 v Jekaterinoslave na Ukrajine. Púta rozpráva o svojom živote až po rok 1944, keď sa mu podarilo emigrovať do USA. Svedectvom o krutosti sovietskeho režimu, aké podal Alexander Solženicyn v Súostroví Gulag, predbehol o dvadsať rokov. Veľmi plasticky vykreslil svoje detstvo, rodinu a pomery, v ktorých vyrastal. Uveril komunistickým ideálom, s nadšením pre ne pracoval, ale postupne sa tieto ideály začali vytrácať, keď celá spoločnosť najmä pod vplyvom neobmedzenej moci Čeky (z ruskej skratky ČK – črezvyčajnaja komissija, čiže mimoriadna komisia pre boj s kontrarevolúciou a sabotážou pri sovietske národných komisárov RSFSR), neskoršie NKVD, sa začala meniť na

obludné monštrum. Jeho nelútostný pažerák systematicky pohlcovateľ tých najlepších synov a dcéry všetkých národností, ktorí na území vtedajšieho ZSSR žili, nevšímajúc ani tých, ktorí ako sympatizanti s ruským komunizmom prišli žiť a pracovať do ZSSR. Bola to nepredstaviteľne krutá doba. Miliómy ukrajinských roľníkov dal Stalin nemilosrdne vyvraždiť, vyhľadávať alebo odtransportovať do koncentračných táborov, kde potom pracovali horšie ako otroci v starom Ríme. Opakovanými previerkami prešli všetci komunisti, ktorí boli denne sledovaní, verejne sa museli spondať pred zhromaždenými súdruhmi, kajať sa za svoje „prehrešky“ voči strane, za každé slovo, ktoré nekontrolovane vypustili z úst. Po previerkach, nemilosrdne zbavení straníckej legitímácie, boli odtransportovaní do koncentračných táborov. Všetky veľké závody, vodné diela, elektrárne, železnice vybudovali milióny nevinných trestancov. Stalin to však so svojimi „vernými“ pred celým svetom pramáloval k úspechom komunistického zriadenia. Toľko bolesti, slz a nevinne preliatej krvi naša planéta ešte nikdy nezažila. Stalin so svojim aparátom dokázal všetky tieto zločiny skryť, dokázal ich zamaskovať tak,

že jednoduchý americký občan mal predstavu, že nieta na zemi spravodlivejšej a lepšej krajiny ako sovietske Rusko. To bolo, prosím, v roku 1944!

Viktor opisuje začiatok vojny, keď fašistické Nemecko napadlo ZSSR. Hneď v prvý deň Nemci prostredníctvom hlásateľa, ktorý hovoril perfektnou ruštinou, pustili do éteru pravdivú správu o Stalinovom režime. Tí, ktorí tieto slová počuli, neverili vlastným ušiam. Propaganda v ZSSR však bola taká silná, že jednoduchý sovietsky občan potreboval niekoľko dní, aby si otrasnú pravdu uvedomil. Orgány NKVD zatiaľ zabavili všetky rozhlasové prijímače a pod hrozbou trestu smrti zakázali takéto relácie počúvať. Autor opisuje paniku a chaos, ktoré nastali, keď sa nemecké vojská priblížili k Moskve. Bohatí a politicky vplyvní komunisti utekali autami naloženými celým majetkom za Ural, zatiaľ čo jednoduchí Moskovčania hynuli v meste hladom. Bola organizovaná domobrana, ale dobrovoľníci cvičili s metlami, lebo nemali dosť pušiek ani streliva. Pred útokom dostali vojaci po tri náboje. Situácia v meste bola vtedy taká, že Hitlerovi by stačilo niekoľko paradesantných výsadek a bol by býval dobytý mesto.

V USA v roku 1944, keď sa autorovi podarilo emigrovať, panuje neuveriteľná atmosféra, veľké sympatie ku všetkému sovietskemu. NKVD mu bola neprestajne v päťach, Sovieti už vtedy mali v Amerike perfektnú špiónážnu sieť. Kravčecko často menil bydliská i meno. Túto knihu, dá sa povedať, písal na úteku. Kniha vyšla v New Yorku v roku 1946 pod názvom I Chose Freedom (Zvolil som si slobodu) a v krátkom čase bola preložená do dvadsiatich dvoch jazykov. Na jej preklad do slovenčiny sme si museli počkať dlhých šesťdesiatšesť rokov. Až v roku 2011 ju manželka Rudolf a Oľga Sládkovičovi v Nemecku preložili do slovenčiny. Knihu nielen bez nároku na odmenu preložili, ale aj financovali jej vydanie. Zásluhou týchto obetavých ľudí sa mohol slovenský čitateľ konečne dozvedieť pravdu o tomto veľmi smutnom a otrasnom úseku dejín. Osobne si myslím, že týmto činom dostatočne splatili dlh za emigráciu zo svojej vlasti. Zapísali sa do análov čestných ľudí, ktorí prispeli k tomu, aby dôkazy o krutosti sovietskeho režimu nezostali pre slovenskú verejnosť nepoznané. Aj vďaka takýmto činom Pravda nakoniec zvíťazí. Kniha vyšla na Slovensku vo vydavateľstve Post Scriptum v roku 2012. Sládkovičovi v závere svojho úvodu ku knihe píše: „Známy ruský spisovateľ Alexander Solženicyn sa raz vyslovil, že problémy tohto sveta súvisia s tým, že ľudstvo uverilo klamu.“

Kravčenkova kniha Žil som pod červenou hviezdou by mala patriť do zoznamu kníh študentov na každej strednej a vysokej škole. Pomôže nám lepšie pochopiť i naše dejiny. Pochopíme mnohé. Pochopíme, že človek je tvor, ktorý má túžbu po slobode, spravodlivosti a láske pevne zapísanú na svojej genetickej matici a skôr či neskôr musí pochopiť a priznať, že nieta lepšieho návodu na spravodlivý život na tejto zemi ako Božie Desatoro. Iný recept na ľudsky dôstojný, spravodlivý a šťastný život neexistuje.

Vrele odporúčam túto knihu všetkým, ktorí túžia po pravde. Prajem vám, aby vás oslovila tak, ako oslovila mňa. ■

SPOMIENKA NA FAŠIANGY

Kto nás spozná?

Fašiangy, Turíce, Veľká noc ide, kto nemá kožuška, zima mu bude. Ja nemám, ja nemám, len sa tak trasiem, dajte mi slaninky, nech sa popasiam.

Zima nás ako obvykle aj tento rok poriadne prekvapila, aj keď trochu z inej stránky. O snehu vo Viedni a okolí ani nechýrovať. A keďže fašiangy sú prvou predzvesťou konca zimy, asi sa jej už ani nemusíme báť. Keď k tomu prirátame ešte tohtoročné veľmi krátke fašiangové obdobie, museli sme sa s tradičnou zábavou poponáhľať. Druhý februárový utorok, t. j. 9. 2., deň pred Popolcovou stredou, sme sa zišli na obľúbenom podujatí v spolku, aby sme sa zabavili a zatancovali si, poniektorí aj posedeli so známymi či pochutnali si na pripravených dobrótkach, medzi ktorými nechýbali fánky, šišky či pampúchy, chutné pagáčiky a iné špeciality.

Do tanca nám hrala a spievala skvelá dvojica, kapela Laca Košinára.

K veselej fašiangovej nálade patria aj neodmysliteľné masky i veselé kostýmy, popustili sme uzdu fantázii a tvorivosti a prezentovali pestrý sprievod originálnych prevlekov – boli v ňom Al Capone so spoločníčkou, Kleopatru, mačky či kočky alebo Tíroláci v krojoch.

Teší nás, že zachovávanie tejto tradície sa stretne vždy s takým ohlasom a zide sa tu veselá chasa ľudí, ktorí si aj v tomto uponáhľanom období nájdu čas na stretnutie s priateľmi a radi sa zabavia či zatancujú.

Ingrid Fux

Fotografie: Ingrid Fux

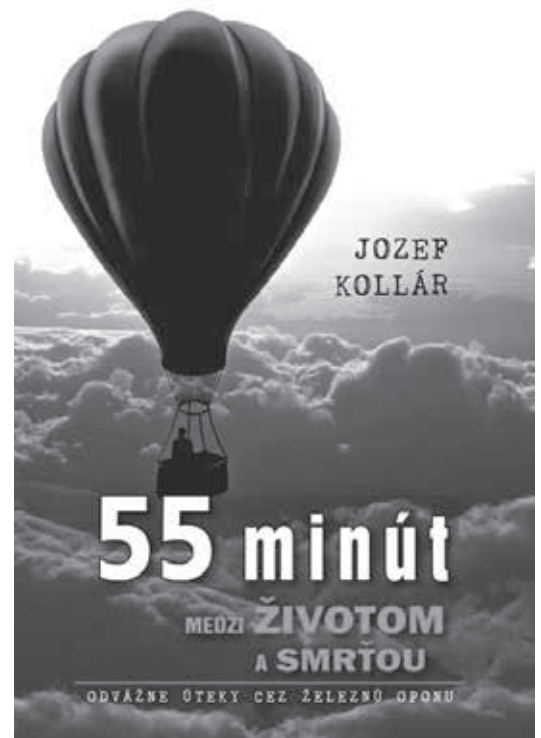

Speváčka Petra, Lady Karneval a Laco Košinár

Jozef Macura

PREZENTÁCIA KNIHY

Ešte nikdy sa tak často neskloňovalo slovo utečenci ako v posledných rokoch. Utečenecký problém však existoval vždy. Dnes opúšťajú svoje domovy ľudia zo Sýrie, Iránu, alebo Afganistanu, pred niekoľkými desaťročiami boli utečencami z vlastnej krajiny aj Slováci a ľudia z iných krajín bývalého východného bloku. Riskovali odlúčenie od rodiny, kariéru, majetok, dokonca aj vlastné životy, len aby sa dostali do slobodnej krajiny a tam začali nový život. Železná opona neraz rozdeľovala rodinu, pretože úrady obyčajne nepovoľovali vycestovať celým rodinám. Aby rodičia mohli vycestovať na Západ spolu s deťmi, neraz využili aj nelegálne pokusy prejsť cez prísne stráženú hranicu, ako ich opisuje vo svojej reportážnej knihe **55 minút medzi životom a smrťou** spisovateľ a novinár **Jozef Kollár**.

Titulná strana zaujímavej knihy Jozefa Kollára

Foto: Jozef Macura

Autor knihy Jozef Kollár a Dagmar Kinčeková z vydavateľstva Forza Music

Kniha hovorí o úteku z republiky dvojnásobného majstra ČSSR v cyklistike Roberta Hutyru. Vlastnoručne si vyrobil teplovzdušný balón a s manželkou a dvoma deťmi sa im podarilo na ňom preletieť cez železnú oponu. Keď po 55-minútovom lete z južnej Moravy pristáli vo vinohrade rakúskeho Falkensteinu, bola to skutočná senzácia. Spomínam si, ako vtedy vo všetkých rakúskych médiách s uznaním hovorili o úteku špičkového cyklistu z Československa, ktorý emigroval dokonca aj so svojím pretekárskym bicyklom. Útek v balóne sa uskutočnil začiatkom septembra 1983. Vtedy som bol už ako emigrant prvý rok v Rakúsku a keďže som sa venoval aj cyklistike, jeho príbeh ma veľmi zaujal. Netušil som, že po mnohých rokoch sa budem môcť dozvedieť ďalšie zaujímavé podrobnosti o tomto plánovanom úteku, ako to pán Robert Hutyr a autorovi Jozefovi Kollárovi vyzrozprával.

Nie všetky úteky mali šťastný koniec. Autor v druhej časti knihy podáva svedectvo nielen o útekoch cez našu hranicu, ale píše aj o útekoch cez Berlínsky múr, ktorý bol desaťročia symbolom rozdelenia nemeckého národa. ■

TRADIČNÝ ADVENTNÝ PUNČ

Už sa to stalo tradíciou, že na záver roka si príjemne posedíme v našom kultúrnom spolku na Otto-Bauer-Gasse pri punči, ktorý pre nás každoročne pripravuje a organizuje Vlado Mynár. Vlani toto predvianočné podujatie pripadlo na sobotu 12. decembra.

V čase adventu, keď sa krásne vyzdobená vianočná Viedeň chystá v trblietavom lesku všetkých farieb na najkrajšie sviatky roka, keď mnohí z nás v zhone a nákupnej horúčke hľadajú ten najvhodnejší darček pre svojich blízkych, RSKS ponúka príležitosť aspoň na chvíľu sa zastaviť a spomaliť v tomto náročnom životnom tempe.

Vlado Mynár už po dlhé roky pripravuje špeciálny punč podľa stále tajného receptu s kolieskom pomaranča a horiacim plamienkom. Posedenie pri punči býva poslednou akciou spolku v kalendárnom roku a zároveň aj poslednou možnosťou navzájom si popriať krásne sviatky a šťastný Nový rok.

Preto stretnutie pri punči patrí k najnavštevovanejším akciám, počas popoludnia a večera sa v spolkových priestoroch vystriedalo

okolo šesťdesiat ľudí. Pre viacerých je to takmer jediná možnosť v roku stretnúť sa s dávnymi známymi a spolkovými priateľmi, zhodnotiť, čo sa v priebehu roka zmenilo, kto odišiel, kto do rodiny pribudol...

Jozef Macura

Vlado práve načapoval svoj punč pre Cilku

Fotografie: Jozef Macura

Na punč chodia „starí, skalní“, ale aj nové, mladé tváre

Ingrid Žalneva

DÁMSKY LITERÁRNY SALÓN

Stalo sa už pekným zvykom, že dvere rezidencie slovenského veľvyslanca v Rakúsku sa otvoria z času na čas aj našim krajanom. Tentoraz bola našou hositeľkou manželka veľvyslanca, spisovateľka Adriana Macháčová, ktorá 27. januára pozvala – hlavne dámy – na stretnutie so spisovateľkami: prof. Máriou Bátorovou, autorkou najmä vedeckých, ale i beletristických diel, slovensko-rakúskou spisovateľkou a scenáristkou Zdenkou Becker, najpopulárnejšou súčasnou slovenskou autorkou Táňou Keleovou-Vasilkovou, mladou poetkou Eleni Cay a riaditeľkou vydavateľstva IKAR Valériou Malíkovou.

Večerom nás sprevádzala riaditeľka Slovenského inštitútu Alena Heribanová.

Dámy súčasnej slovenskej literatúry medzi slovenskými krajkami

Prítomné spisovateľky si zaspomínali na knihy, ktoré ich najviac v živote ovplyvnili, ale aj na svoje literárne začiatky a pohnútky, ktoré ich viedli k tomu, že sa rozhodli písať. Predstavili nám aj niektoré zo svojich diel a každá nám prečítala ukážku. Mňa zaujala predovšetkým zástupkyňa najmladšej generácie – Eleni Cay, možno aj preto, že svoju báseň povedala spamäti a medzi ostrielanými

kolegyňami pôsobila krehko a placho. Eleni žije v Anglicku, píše po slovensky i po anglicky, je nositeľkou viacerých ocenení. Nedalo mi, a tak som jej položila niekoľko otázok. Sympatická poetka nielenže ochotne odpovedala, ale zároveň nám poslala aj ukážky zo svojej tvorby a prisľúbila tiež účasť na niektorom z našich chill out podujatí.

ELENI CAY

V poslednom desaťročí akoby sa roztrhlo vreco so slovenskými spisovateľkami, ktoré väčšinou píšu tzv. ženské romány. Váš tento žáner nelákal?

Priznám sa, osobne k ženským románom neinklinujem. Chýba mi v nich často hĺbka, ktorú nachádzam v inej literatúre. Mám rada literatúru, ktorá oslobodzuje kreativitu a ktorá dodáva realite ďalšie dimenzie, nové svety, ktoré som možno ešte sama neobjavila. Veľkou inšpiráciou sú pre mňa staré ruské romány (hlavne tie z pera Tolstého). Zo súčasných autorov ma naplňuje literatúra Haruki Murakamiho. V týchto dielach je toľko univerzálnej pravdy a vykryštalizovaných myšlienok, že dokázali prežiť desiatky rokov, prekročiť hranice iných kultúr a povzniesť umenie nad každodennú realitu.

Prečo ste sa dali práve na poéziu?

Nevyšla už poézia takpovediac z módy?

Poézia nikdy nevyjde z módy! Iste, ako každé umenie, aj poézia rokmi rastie, mení tváre, prichádzajú nové formy, nové slová, nový rytmus. Ale jadro, čo robí poéziu poéziou, sa nikdy nemení, dobrá poézia navždy ostane o pravde, o pokore, o ľudských hodnotách, o láske...

Musí mať človek špecifickú náladu, aby sadol k bielemu listu a začal naň písať básničky?

Poézia vie zachytiť akúkoľvek náladu, dokáže utíšiť plač a zdvojnásobiť radosť.

Ja píšem hocikedy, keď príde silná emócia, s ktorou sa musím písomne vyrovnáť. Nemusím mať teda špecifickú náladu, ale musím mať pokoj, ticho, samotu. Najlepšie sa mi „básničkári“ v prírode, príroda je chrám nedotknutých myšlienok, ako hovorí názov jednej mojej básne.

Písať poéziu musí byť ťažké. A ešte k tomu v cudzom jazyku! Kde ste sa naučili tak dobre po anglicky, aby ste boli schopná písať v tomto jazyku poéziu?

Ja mám cudzie jazyky rada, angličtinu som mala už na základnej škole a počas strednej školy som začala čítať diela britských a amerických spisovateľov v origináli, nakoľko mi slovenský preklad nie vždy vyhovoval. V angličtine som vyštudovala celú univerzitu a tu aj momentálne pracujem. Myšlienky teda ku mne prichádzajú čoraz častejšie v angličtine, často sa mi niečo zachytí ľahšie v anglickom jazyku ako v slovenčine.

Napadajú vám texty najprv vo vašom rodnom jazyku? Čo sa stane, keď nemôžete nájsť v angličtine ekvivalent príslušného slova?

V posledných rokoch mi texty napadali viac v angličtine, aj moje súčasné básne píšem skôr po anglicky, nebojujem so slovníkom. Možno je rozdiel v tom, že v slovenčine sa dá zachytiť obraz, metafora často jedným slovom, avšak v angličtine je to skôr celým slovným zvratom, opisom. Pri preklade poézie

z jedného jazyka do druhého by doslovný preklad nefungoval. Moje básne sú v angličtine a v slovenčine rozdielne. Vyjadrujú iné pocity, zážitky, hodnoty.

Vo vašej poézii sa často objavuje téma digitálneho sveta. Zaradujete sa k ľuďom, ktorí sú závislí od modernej techniky? Vaše básničky píšete na papier alebo rovno do počítača?

Moderná technika je tu a neodíde, naopak, bude čoraz viac a viac neoddeliteľnou súčasťou nášho života. Nemá význam sa jej brániť, skôr treba pochopiť jej výhody a úskalia a nájsť v nej to, čím môže obohatiť náš život. Pre mňa a poéziu moderná technika umožnila otvoriť sa medzinárodnému publiku, možnosť podeliť sa s mojimi básňami s ľuďmi z celého sveta (samozrejme aj vďaka angličtine). Tiež mi poskytla možnosť vytvoriť a zdieľať nové formy poézie ako napr. spomínané filmpoems.

Iste, moderná technika aj veľa vzala, a to moje básne často pripomínajú, aby sa nezaбудlo na tradičné hodnoty, na tie základy, vďaka ktorým sme teraz tam, kde sme.

Básničky píšem často fragmentovo, myšlienku najprv zachytím len ceruzkou na rôzne papieriky rozvešané po celom dome, na už použité obálky alebo na kúsky papierikov či „post it notes“. Do počítača píšem, až keď sú už myšlienky celkovo sformulované.

Ako sprostredkujete svoju tvorbu čitateľom alebo aj širšiemu publiku?

Rada experimentujem s novými multimedialnými formami, veľmi ma uchvátili tzv. „film-poems“ (filmové básne), ktoré spájajú film s poéziou. Na mojom YouTube kanáli mám niekoľko takýchto film-poems. Rada tiež spájam s poéziou hudbu a fotografiu, dodáva to básňam nový šat s nádychom 21. storočia, dobou charakterizovanou vizuálnou komunikáciou a novými technológiami sprostredkujúcimi myšlienky.

Vaše najbližšie plány?

Pracujem na jednej poeticko-novele. Už ju mám rozrobenú niekoľko rokov, ale cítim, že už dostatočne dozrela a rada by som ju dokončila v najbližších dvoch rokoch. Básničky chodia „samy“, tak tie neplánujem, tie zavše len tak priletia, poštekliá krídlami dušu.

Eleni Cay

Revolúcia

Jedni nechápu, druhí už aj odpustili.
Tretí klaňajú sa
čiernym obrazovkám.
Ticho prišlo k obratu.

Ako za vojny
tak i teraz, za pochodu,
surovo
a bez návodu,
učíme sa ovládať facebook, e-maily.
Ako cínoví vojaci bez nohy,
ostali sme všetci akísi nedoliati na
virtuálnom poli.

Nový hybrid slova a obrazu.
Ako každá revolúcia
tak prišlo digitálne
s mladými a odrazu.

Revolution

Die einen begreifen nicht, die anderen
verziehen bereits.
Schwarzen Bildschirmen verfielen die
Dritten.
Die Wende kam still.

Wie im Krieg
so auch jetzt, im Marsch,
roh
und ohne Anweisung
suchen wir den Weg zu Facebook und
E-Mail.
Wie Zinnsoldaten ohne Bein,
verblieben wir, irgendwie nur halbwegs
gegossen,
alle im Bereich der Virtualität.

Neue Kreuzung von Wort und Bild.
Wie jede Revolution
kam auch die Digitaltechnik:
mit den jungen – überraschend schnell.

Vitaj, digitálne!

Pred pár rokmi ceruzkami a papierkami
rozprávali sa myšlienky.
Dnes stačí im malá krabička.
Netreba lístky, róby, určiť hodinu.
Z nekonečného javiska do nekonečného
hľadiska
kedykoľvek, kdekoľvek
myšlienky si lietajú.

A všetko, všetko do digitálneho sa zmestí.
Náhodné stretnutia, klamstvá, vyznania,
cestovateľské zvesti.

Možno je to fajn,
že zapípa ti v tichom lese správa.
Jedného poteší, druhá nadáva.
Jeden odfoťí, druhý napíše.
Vždy hľadalo ľudstvo
pre pocity skrýše.

Tak vitaj, digitálne!
Fantázie mojej novú zriedlo.
Ako po vodnej hladine,
rovnej a vyhladenej
rozbieha sa lietadlo.
Vitám ho s úsmevom,
omámená nádejou,
strácam sa v ňom.

Willkommen Digital!

Vor nicht vielen Jahren unterhielten sich
Gedanken
mittels Bleistift und Papier.
Heute reicht ein Schächtelchen dafür.
Man braucht nicht Roben,
Zeitbestimmung, Eintrittskarten.
Von unendlicher Bühne, in unendliches
Blickfeld
wann immer, wo immer hin
schweifen die Gedanken.

Alles, auch alles, findet Platz im Digitalen.
Zufallsbegegnungen, Reiseberichte, Lügen
und Bekenntnisse.

Es ist vielleicht schön,
erklingt eine Nachricht im stillen Wald.
Den einen freut 's, der andere schimpft.
Der eine schreibt, der andere knipst.
Immer schon suchte die Menschheit
Verstecke für ihre Gefühle.

So sei willkommen, Digital!
Du neue Quelle meiner Phantasie,
die anläuft wie ein Flugzeug
auf glatter, grader Wasserfläche.
Lächelnd heiß 'ich sie willkommen,
durch Hoffnung benommen
geht darin mein Ich verloren.

Zo zbiery: Záchvevy motýľa v digitálnom
čase. Aus der Gedichtsammlung: Schmetter-
lingsflattern im digitalen Zeitalter ■

Gratulácia

Clara Trischler (vpravo)

S radosťou oznamujeme, že **Clara Trischler**, dcéra a vnučka našich dlhoročných členov, získala na rakúskom filmovom festivale Diagonale, ktorý sa konal v Grazi 8. – 13. marca, 1. cenu za najlepší rakúsky krátky dokumentárny film *Zuhause ist kein Ort* (Domov nie je miesto). Film neobyčajne intenzívne vypovedá o osude rodiny Hrabovcovov a ich putovaní po svete. Zachytáva životný príbeh slovenských starých rodičov, ktorí unikli pred komunistickým režimom najprv oficiálne ako diplomati

OSN, neskoršie ako utečenci v Rakúsku. Domov – bolo pre túto rodinu vždy to miesto, kde si práve postavili vianočný stromček. Dojímavé interview a viaceré super 8 mm filmy pomáhajú divákovi ponoriť sa do sympatického sveta jednej rodiny, ktorá nepoddajne a tvrdohlavo odoláva nepriazni a nedá sa rozdrviť mlynskými kolesami času.

Srdečne gratulujeme!

Clara Trischler (*1986) po rôznych pobytoch v zahraničí (Izrael, Dánsko, Škótsko, Argentína) študovala filmovú scenáristiku na Filmovej akadémii vo Viedni, bakalárske štúdium zavŕšila v lete 2014. Pokračuje magisterským štúdiom scenáristiky a réžie na Berlínskej univerzite v Postupime.

Celodenný výlet do Eisenstadtu (Burgenland)

Sobota 18. júna 2016

Vyberieme sa do Burgenlandu po stopách slávneho rodu Esterházyovcov.

Po prehliadke zámku s apartmánmi kniežat, Haydnovej sály, parku s jazierkami a pavilónom Leopoldíny navštívime Honorárny konzulát Slovenskej republiky a porozprávame sa o vzťahu pána honorárneho konzula Prof. Alfreda Tomboru k Slovensku, o minulosti jeho slávnych predkov a o burgenlandskom víne, ktoré možno aj ochutnáme.

Na fakultatívnom obede v reštaurácii s vlastným pivovarom je súčasťou menu aj torta Esterházyovcov.

Popoludňajšiu prechádzku venujeme Josephovi Haydnovi a Franzovi Lisztovi, ich pôsobeniu v Eisenstadte a ich spojitosti so Slovákmi.

Na spiatocnej ceste sa zastavíme v malebnom mestečku Rust, domove bocianov na jazere Neusiedlersee.

Odchod: 8:00 Viedeň Schwedenplatz / Návrat: 18:00 Viedeň Schwedenplatz

Sprevádzka certifikovaná viedenská sprievodkyňa Ing. Jana Gregor-Rogler
Prihlášky a informácie: Tel: 0676/9713113

E-Mail: Jana.Gregor-Rogler@outlook.com – pozor, nová mailová adresa!

ALEXANDRIA **** Spa & Wellness hotel KÚPELE LUHAČOVICE

- len 20 km od slovenských hraníc
- luxusné wellness centrum v štýle starorímskych kúpeľov s bazénom a saunovým svetom
- kúpele v prírodnej minerálnej vode
- vyhlásená Francúzska reštaurácia a nočný klub

NÁŠ TIP VÍKENDOVÉ POBYTY V ALEXANDRII****

Doprajte si oddych a načerpajte novú energiu s neobmedzeným využitím saunového sveta a bazéna...

www.HotelAlexandria.cz | www.LazneLuhacovice.cz

MILÍ ČLENOVIA A PRIATELIA RAKÚSKO-SLOVENSKEHO KULTÚRNEHO SPOLKU!

Ďakujeme za vašu priazeň a dovoľujeme si vám pripomenúť, že aj vďaka vašej podpore môže časopis vychádzať.

Či už formou členského alebo dobrovoľného príspevku podporte naše aktivity, aby ste aj v budúcnosti našli časopis Pohľady vo svojej schránke.

ĎAKUJEME!

Riadny člen: ..... € 25,-

Študent: ..... € 7,-

Názov konta: Österr.-Slowakischer Kulturverein
IBAN: AT566000000092040212
BIC: OPSKATWW
Bawag P.S.K.

www.slovaci.at

Zmena programu vyhradená!
Programmänderungen vorbehalten!

IMPRESSUM

Pohľady, redakcia:
adresa, telefón a fax ako pri vydavateľovi.
Vydavateľ: Rakúsko-slovenský kultúrny spolok - Österreichisch-Slowakischer Kulturverein
Otto-Bauer-Gasse 23/11, 1060 Wien,
Tel.: 00431/596 13 15, Fax: 00431/595 57 99
Šéfredaktorka: Ingrid Žalnéva
Redakčná rada: Ingrid Konrad, Ingrid Fux, Vlado Mlynár, Jozef Macura, Martina Víglašská
Jana Gregor-Rogler
Lektorka: Marta Bábiková
Grafická úprava: Gabriel Štrba
Články podpísané menom alebo skratkou autora nemusia vyjadrovať mienku redakcie.
Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť a upravovať.
Tlač: Tlačiareň Dóša, s.r.o. Bratislava

Tento časopis vychádza vďaka finančnej podpore Úradu rakúskeho spolkového kancelára.
Die Herausgabe dieser Zeitschrift wird aus Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes der Österreichischen Republik gefördert.

Vaše firemné a rodinné oslavy, párty, večierky, krstiny a promócie vám zrealizuje A&V - Catering.

Stačí nás iba kontaktovať: av-catering@hotmail.com alebo 0676 717 11 77

CHCETE SA NAUČIŤ HRAŤ TENIS ALEBO SA ZDOKONALIŤ?

Ponúkam služby tenisového trénera a sparringpartnera pre začiatočníkov a mierne pokročilých.

Flexibilný čas, všetko podľa dohody a potreby.

Viedeň, Silvia: 0681 81202512

E-mail: silvia.orihelova@gmail.com

REDAKČNÁ UZÁVIERKA ČÍSLA 2/2016 JE 15. JÚNA 2016

Sekretariát RSKS

Otto Bauer Gasse 23/11, 1060 Wien
Úradné hodiny:
pondelok a utorok: 09.00 – 11.00
štvrtok: 18.00 – 19.30
T 0043(0)1/596 13 15
rsks@slovaci.at, sova@slovaci.at
www.slovaci.at

Rímskokatolícke bohoslužby v slovenskom jazyku

Každú nedeľu a vo sviatok o 18.00 hod.
Pfarre an der Muttergotteskirche,
Jacquingasse 53, 1030 Wien

Bei Nichtzustellung bitte zurück an ÖSKV,
A-1060 Wien, Otto Bauer Gasse 23/11.

Österreichische Post AG,
Info. Mail Entgelt barbezahlt

INZERCIA/ ANZEIGEN

pre členov a dobrovoľných prispievateľov zdarma/ für die Vereinsmitglieder und Förderer kostenlos. Ceny/ Preise:
do 50 slov bez obrázku/ bis 50 Wörter ohne Bild € 5,-
do 50 slov s obrázkom/ bis 50 Wörter mit Bild € 7,-
S obrázkom alebo bez obrázku/ mit oder ohne Bild
• 1/8 A4 € 10,-
• 1/4 A4 strany € 15,-
• 1/2 A4 strany € 20,-
• A4 strana € 40,-